

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

**Titulní strana tištěných deníků jako prostor vyhrazený
zpravodajským žánrům**

Front Page of Printed Journals as a Space Reserved For
Reporting Genres

Bakalářská práce

Autor: Eva Letalová

Obor: Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích
prostředcích

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlášení

Já, Eva Letalová, prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní veškerou literaturu a zdroje, s nimiž jsem pracovala.

V Olomouci dne:

Podpis:

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí své práce Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph.D., za cenné rady, jež mi poskytla, a trpělivost při vzniku této práce.

Obsah

Úvod	6
1 Žurnalistika	8
1.2 Zpravodajství	9
1.2.1 Objektivita.....	10
1.2.2 Limity žurnalistické praxe	13
1.2.3 Objektivizační postupy a textové komponenty	14
1.2.4 Etika novinářské profese	15
1.3 Publicistika.....	15
1.4 Porušení objektivity – průnik publicistiky do zpravodajství.....	16
2 Publicistický funkční styl	18
2.1 Zpravodajský styl.....	19
2.2 Publicistický styl v užším slova smyslu – analytický	20
2.3 Publicistický styl beletristický	21
3 Žurnalistické žánry	22
3.1 Slohové postupy.....	23
3.1.1 Informační slohový postup.....	24
3.1.2 Popisný slohový postup	24
3.1.3 Vyprávěcí slohový postup.....	25
3.1.4 Výkladový slohový postup.....	26
3.1.5 Úvahový slohový postup.....	26
3.2 Zpráva a její dílčí typy	27
3.2.1 Zpráva v základní podobě – ryzí.....	27
3.2.2 Rozšířená zpráva.....	28
3.2.3 Rozšířená zpráva ve tvaru obrácené pyramidy – kónická.....	28
3.2.4 Další typy zpráv	30
3.3 Ostatní žánry	31
3.3.1 Oznámení	31
3.3.2 Publicistický referát	31
3.3.3 Riport	32
3.3.4 Reportáž.....	33
3.3.5 Texty vystavěné na příběhu	34
3.3.6 Rozhovor.....	34
4 Metoda, materiál a stanovení cílů.....	36
4.1 Materiál.....	37
4.2 Schéma metody.....	38

5 Žánrové určení	42
5.1 Zpravodajské žánry	42
5.2 Publicistické žánry	44
5.3 Žánrově nezačlenitelné texty	45
5.4 Dílčí závěr a srovnání deníků.....	52
6 Slohové postupy.....	55
6.1 Informační slohový postup.....	55
6.2 Věcný popisný slohový postup	56
6.3 Nevěcný popisný slohový postup	58
6.4 Vyprávěcí slohový postup.....	59
6.5 Výkladový slohový postup.....	60
6.6 Úvahový slohový postup.....	61
6.7 Dílčí závěr a srovnání deníků.....	64
7 Textové komponenty.....	65
7.1 Uvedení základních informací	65
7.2 Rozšiřující informace a pozadí	69
7.3 Citace a parafráze.....	71
7.4 Opozitní názory.....	78
7.5 Střídání informací různých tematických úseků sdělení	79
7.6 Zprávy s kompozicí obrácené pyramidy	80
7.7 Dílčí závěr a srovnání deníků.....	81
8 Příklady rozborů	82
8.1 Rozbor č. 1	82
8.2 Rozbor č. 2.....	87
8.3 Rozbor č. 3.....	92
8.4 Rozbor č. 4.....	96
Závěr	100
Anotace	102
Resumé.....	103
Seznam sekundární literatury.....	105
Seznam obrázků, grafů, tabulek a značek	107
Seznam příloh.....	109

Úvod

Cílem této bakalářské práce je provést žánrovou analýzu článků na titulních stranách celostátních deníků *Mladá fronta DNES* a *Právo* publikovaných ve zvoleném období. V této práci vycházíme z tradičního pojetí titulní strany jako prostoru, který je vyhrazen zpravodajským žánrům.

V současnosti neexistuje jednotná charakteristika žurnalistických žánrů, jejich popis se v sekundární literatuře do značné míry odlišuje a nejsou stanoveny ani pevné hranice mezi dílčími částmi žurnalistiky. V souvislosti s vymezením žurnalistických žánrů je rovněž poukazováno na jejich vágnost a proměnlivost. S ohledem na tuto skutečnost bylo potřeba si stanovit hodnotící kritérium, podle něhož budeme žánry posuzovat.

Jak jsme již uvedli, výchozí hypotézou této práce je tradiční pojetí titulní strany jako prostoru vyhrazeného zpravodajským žánrům. V této souvislosti jsme si jako hlavní hodnotící kritérium zvolili dodržení normativních požadavků, jež jsou na zpravodajskou dílčí část žurnalistiky kladeny, zejména požadavku objektivitu. Tyto požadavky jsou v práci označovány také jako informační kvalita či zpravodajská norma. Jejich definování a dodržování je spjato s několika aspekty, k nimž patří normativní teorie sociální odpovědnosti, podle níž má být fungování médií do jisté míry regulováno, a také obecná představa o tom, že zpravodajské texty jsou vystavěny na faktech a představují důvěryhodný zdroj informací.

Aktuálnost a opodstatněnost tohoto přístupu ke zpravodajským žánrům spatřujeme ve skutečnosti, že současná mediální produkce je, spolu s dalšími vnějšími vlivy, do značné míry ovlivněna komerční motivací jednotlivých médií a snahou zaujmout co největší počet příjemců. V této souvislosti jsou konstatovány různé odchylky od dodržení zpravodajské normy a stírání rozdílů mezi zpravodajskou a publicistickou dílčí částí, která je naopak založena na subjektivní prezentaci tématu. Tento tlak na současnou žurnalistickou produkci by podle nás mohl být patrný zvláště na titulní straně, která plní specifické funkce ve vztahu k upoutání příjemce.

Teoretická část práce se bude skládat ze tří kapitol. V první kapitole vymežíme žurnalistiku a její dílčí části, zejména zpravodajství. V rámci popisu zpravodajství se zaměříme na vystižení jeho úlohy ve společnosti a spjatost s požadavkem objektivitu. V souvislosti s objektivitou se pokusíme nastínit různé přístupy k pojetí objektivitu, především koncept Jorgena Westerståhla, a realizaci tohoto požadavku v žurnalistické

praxi pomocí prostředků textové roviny. Následně stručně popíšeme publicistickou dílčí část žurnalistiky a jevy spjaté s porušením objektivit zpravodajských textů.

Ve druhé kapitole vymezíme žurnalistickou komunikační oblast jako funkční styl, který se dále rozděluje na zpravodajský styl, publicistický styl v užším slova smyslu a publicistický styl beletristický.

Ve třetí kapitole se zaměříme na žurnalistické žánry s důrazem na popis zpravodajských žánrů a žánrů, které se nachází na pomezí zpravodajství a publicistiky. Vymezeny budou rovněž slohové postupy, na jejichž podkladu jsou jednotlivé žánry utvořeny.

V praktické části práce uplatníme teoretické poznatky při rozboru 80 monologických textů, z nichž polovina bude vzata z deníku *Mladá fronta DNES* a polovina z deníku *Právo*, a to z měsíců října a listopadu 2019. V rámci analýzy se zaměříme jednak na kvantifikaci žánrů a jevů, které souvisí s žánrovým určením textů, jednak na jejich okomentování. Vycházet přitom budeme z popisu textové roviny zpravodajských sdělení navrženého Viktorem Jílkem, který se žánrům této dílčí části žurnalistiky v souvislosti s dodržением zpravodajské normy podrobně zabýval. Závěry analýzy článků v obou denících následně porovnáme.

1 Žurnalistika

Bartošek v souvislosti s vymezením žurnalistiky uvádí, že se jedná o formu komunikace, již zprostředkovávají tzv. masmédia, která jsou označována také jako masová média či hromadné sdělovací prostředky.¹ Spočívá v činnosti novinářů, která podle Osvaldové a Halady zahrnuje „sběr, třídění, zpracování a distribuování aktuálních informací a faktů“.² Tyto informace jsou posléze ve formě žurnalistických sdělení zprostředkovány veřejnosti.

Základní pilíře žurnalistiky jsou zpravodajství a publicistika, které jsou podrobněji vymezeny v samostatných oddílech této kapitoly. Osvaldová uvádí, že odlišení těchto dvou dílčích částí žurnalistiky „je jedním z předpokladů lepšího pochopení toho, co je náplní žurnalistiky a jak má být tato náplň a sama žurnalistika vnímány.“³

Žurnalistika a fungování médií jsou úzce spjaty se společností, která od nich očekává určitý způsob jednání, jenž teoretici označují jako normativní požadavky. Tyto požadavky jsou určeny zejména dobovým kontextem a typem společenského uspořádání.⁴ V demokratických společnostech vychází normativní požadavky z poplatnosti veřejnému zájmu, který se odvíjí od představy o užitečnosti médií a jejich příznivém dopadu na společnost.⁵ Taková úloha je médiím přisuzována v rámci normativní teorie sociální odpovědnosti,⁶ která je součástí tzv. *Čtyř teorií tisku*, jež roku 1956 zformulovali tři američtí teoretici médií, Siebert, Peterson a Schramm. V souvislosti s tímto přístupem je v rámci fungování médií žádoucí určitá regulace, vztahující se ke společensky akceptovatelnému jednání médií.⁷

¹ BARTOŠEK, Jaroslav. *Úvod do studia žurnalistiky*. 2. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, s. 6–7.

² OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Slovník žurnalistiky*. 1. Praha: Karolinum, 2017, s. 280.

³ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020, s. 16.

⁴ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 139–140.

⁵ Tamtéž, s. 141.

⁶ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 8–9.

⁷ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1. Praha: Portál, 2004, s. 37.

Žurnalistika se neustále vyvíjí, jednak s ohledem na dobovou společenskou situaci, jednak vlivem technologického pokroku.⁸ Neposlední faktor, který má vliv na žurnalistickou činnost, je ekonomické hledisko. To je spjato s chápáním žurnalistiky jako nástroje k tvorbě zisku.⁹

1.2 Zpravodajství

Bartošek se o zpravodajství vyjadřuje jako o základním stavebním kameni žurnalistiky.¹⁰ Podle Osvaldové zpravodajství zahrnuje „jak přípravnou fázi hledání a výběru informací, tak jejich následné sdělování prostřednictvím specifických žurnalistických projevů (např. žánrů).“¹¹ McQuail uvádí, že noviny, v nichž zpráva zaujímá významné postavení, „jsou zřejmě archetypem i prototypem všech moderních masových médií“.¹² Na základě přítomnosti zpravodajského obsahu rovněž odlišuje noviny od jiných typů tištěných médií.¹³

Hlavním posláním zpravodajských komunikátů je zprostředkovávat recipientům informace o aktuálních událostech. Bartošek uvádí, že úkolem seriózní zprávy je „pojednávat o podstatě události a být významná, aby lidem sloužila k orientaci a rozhodování.“¹⁴ Trampota v této souvislosti poukazuje na skutečnost, že zpravodajství se kromě informování podílí na šíření společenských hodnot a určování toho, co je ve společnosti považováno za důležité a správné.¹⁵ Rovněž konstatuje, že pro recipienty jsou zpravodajská sdělení často jediný zdroj poznatků o aktuálním dění ve společnosti.¹⁶

Procesem výběru zpravodajských obsahů a určením jejich atributů se zabývalo mnoho zahraničních teoretiků, např. Lippmann, Galtung, Rugeová a Westerståhl, kteří na základě různých analýz zpravodajského obsahu rozpracovali teorii tzv. zpravodajských hodnot. Tyto hodnoty označují vlastnosti události, které zvyšují její šanci na to, že bude medializována.¹⁷ Burnsová v této souvislosti konstatuje, že

⁸ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 43.

⁹ Tamtéž, s. 42.

¹⁰ Tamtéž, s. 44.

¹¹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020, s. 22.

¹² MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. Praha: Portál, 2009, s. 385.

¹³ Tamtéž, s. 385–386.

¹⁴ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 44.

¹⁵ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 10.

¹⁶ Tamtéž, s. 12.

¹⁷ Tamtéž, s. 26–29.

lidé mají obecně větší zájem o informace, které určitým způsobem ovlivňují jejich život nebo které zasahují do jejich blízkého okolí.¹⁸ Podle Trampoty je výběr zpráv do značné míry podmíněn rovněž typem média, neboť televizní zpravodajství je poplatné jiným kritériím než tištěné.¹⁹

1.2.1 Objektivita

Normativní požadavky na zpravodajství jsou spjaty s výše uvedenou charakteristikou zpravodajství jako stěžejní dílčí části žurnalistiky, na jejímž základě si lidé vytváří představu o vnějším světě.²⁰ Jílek v této souvislosti uvádí, že zpravodajství je nejvíce normovanou součástí žurnalistiky.²¹

Základní a nejčastěji zmiňovaný normativní požadavek ve zpravodajství je objektivita, která ovšem není přesně vymezena. Trampota uvádí přinejmenším dva možné přístupy k objektivitě. První se pojí s důrazem na to, aby fakta sdělovaná ve zpravodajských textech co nejpřesněji odrážela realitu, v rámci druhého pojetí je objektivita vymezena jako soubor postupů, kterými se novináři řídí.²²

Ideál nepředpojatého a nezkresleného zpravodajství, které věrně odráží skutečné události, podle Osvaldové podněcuje tyto otázky: „co je to realita? Dokážeme ji beze zbytku poznat? Co je to pravda? A dokážeme určit jednu pro všechny stejnou pravdu?“²³ V této souvislosti Osvaldová uvádí, že úplné nepředpojatosti v novinářské praxi nelze dosáhnout již např. s ohledem na výběr jazykových prostředků a umístění zprávy v novinách.²⁴ Bartošek v této souvislosti o objektivitě uvádí, že je „relativní, maximálně možná“.²⁵

Východisko, jak objektivitu v médiích vymežit a zkoumat, nabídl Westerståhl, který ji rozdělil do několika složek. Hlavními složkami jsou faktičnost a nestrannost, v nichž jsou vyčleněna další kritéria.^{26,27}

¹⁸ BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika*. 1. Praha: Portál, 2004, s. 63–64.

¹⁹ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 27.

²⁰ Tamtéž, s. 143.

²¹ JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 12.

²² TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 144.

²³ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020, s. 12.

²⁴ Tamtéž, s. 13.

²⁵ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 44.

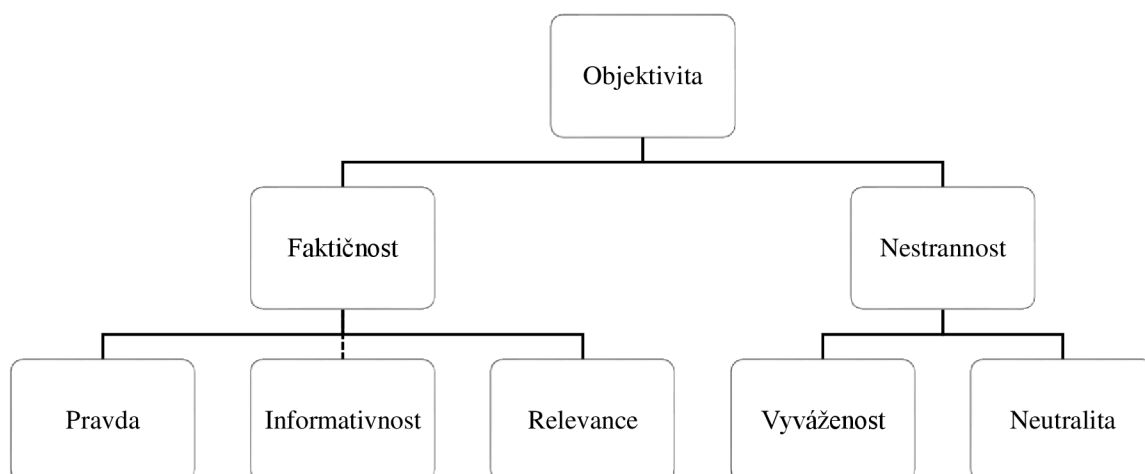
²⁶ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 145.

²⁷ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. Praha: Portál, 2009, s. 211–212.

Faktičnost je podle Westerstáhlova konceptu podmíněna pravdivostí a relevancí. První ze zmíněných kritérií, pravdivost, se vztahuje k tomu, zda je sdělení v pořádku po faktické stránce a zda jsou podávány informace úplné.²⁸ McQuail v této souvislosti poukazuje na „úsilí nemást a nezatajovat fakta“.²⁹ V souvislosti s vymezením druhého kritéria, jímž je relevance, Trampota uvádí, že by ve zprávě mělo být zmíněno všechno, co je důležité. Zároveň toto kritérium definuje i z hlediska celkové důležitosti sdělení pro příjemce.³⁰ Podle McQuaila je vymezení relevance obtížné a v této souvislosti zdůrazňuje osobní vztah recipienta ke sdělovanému obsahu.³¹

McQuail k faktičnosti přidal ještě jedno kritérium, které pojmenoval informativnost a definoval jej takto: „Odkazuje k těm kvalitám informačního obsahu, jež by měly zvýšit pravděpodobnost, že se informace skutečně dostane k publiku, bude zaznamenána, pochopena, zapamatována atd.“³²

Druhou složkou, která podle Westerstáhlova konceptu tvoří objektivitu, je nestrannost, která je podmíněna vyváženým informováním o různých přístupech k tématu zprávy, a neutrálním jazykovým ztvárněním.^{33,34}

Obr. 1: Schéma objektivity podle Westerstáhla s přidaným kritériem informativnosti

²⁸ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 145.

²⁹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. Praha: Portál, 2009, s. 212.

³⁰ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 145–146.

³¹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. Praha: Portál, 2009, s. 212.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

³⁴ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 146.

Jílek označuje objektivitu za „ústřední pojem ve vztahu ke kvalitě poskytovaných informací“^{35,36} a „jeden ze základních standardů působení médií a jejich případného hodnocení.“³⁷ Uvádí, že některé z výše popsaných složek objektivit mají přímý vliv na výslednou jazykovou podobu zpravodajských sdělení, a stávají se tak součástí textové a stylové jazykové normy. V rámci kompozice je kladen důraz na volbu vhodného textového vzorce – žánru, vhodných textových modelů – slohových postupů a způsob strukturování sdělovaných informací.³⁸

³⁵ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 58.

³⁶ V této souvislosti Jílek užívá pojem „informační kvalita“. (Tamtéž.)

³⁷ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 58.

³⁸ Tamtéž, s. 59–60.

1.2.2 Limity žurnalistické praxe

Jazykové ztvárnění a výstavba žurnalistických komunikátů jsou do značné míry ovlivněny tlaky spjatými s novinářskou profesí. Vymezením těchto tlaků se podrobněji zabýval Bartošek, který je pojímal jako specifický komplex slohotvorných činitelů, ke kterým řadil:

- tlak času a prostoru, který se vztahuje ke skutečnosti, že žurnalisté mají na vytvoření komunikátu omezený čas a v rámci tištěných médií jsou limitováni rovněž stanoveným počtem řádků v listu;
- tlak prostředí, jenž souvisí se získáváním informací v náročných podmínkách, jimiž jsou např. demonstrace, extrémistické akce, katastrofy nebo válečné konflikty;
- tlak osobního pohledu, mající vliv na méně profesionální novináře v souvislosti s výběrem témat, kompozicí sdělení a výběrem jazykových prostředků;
- tlak média, který se vztahuje k redakční a vydavatelské filozofii, v jejímž rámci může médium podporovat určitou skupinu lidí nebo produkci zaměřenou primárně na zisk;
- tlak mediální scény, jenž má dopad na jednotlivá masmédia i žurnalisty a souvisí s globalizací médií, jejich vlastnickými strukturami a technologickým pokrokem;
- tlak současné jazykové situace, který je spjat jednak se skutečností, že média současnou jazykovou situaci reflektují, jednak s tím, že ji samy vytváří a prezentují.³⁹

Jílek konstatuje, že dodržení požadavku objektivitivy může být v žurnalistické praxi obtížné. Tuto skutečnost spojuje v souvislosti s uvedenými tlaky konkrétně s otázkami „časového tlaku a tlaku osob, skupin či organizací.“⁴⁰ V kontextu limitů dodržení požadavku objektivitivy v žurnalistické praxi poukazuje rovněž na její nejednoznačné

³⁹ BARTOŠEK, Jaroslav. Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. Copyright © 2011 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673>

⁴⁰ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 60.

vymezení a nutnost iniciativy ze strany mediálních organizací ve vztahu k jejímu dodržení.⁴¹

1.2.3 Objektivizační postupy a textové komponenty

V praxi se způsob, jímž novináři pracují s informacemi, odvíjí od zavedených postupů, které jsou do značné míry přizpůsobeny fungování konkrétního média. Cílem těchto postupů je omezit možnost nařčení z neobjektivity a zároveň se vyrovnat s tlaky, které na novináře v redakci působí.⁴² Podle Jílka jsou tyto postupy z lingvistického hlediska spjaty s uplatňováním typických prostředků textové roviny, tzv. textových komponentů.⁴³ K těmto prostředkům patří:

- uvedení základních informací, rozsahem odpovídajících zprávě v základní podobě,⁴⁴ které jsou obvykle řazeny v úvodu textu a sumarizují jádro sdělení;
- užívání rozšiřujících informací a pozadí, které slouží jako podpůrná fakta vůči hlavním informacím a jejichž řazení se ustálilo v podobě kompozice zprávy ve tvaru tzv. obrácené pyramidy;
- citace a parafráze, které jsou jedny z nejužívanějších kompozičních prostředků zpravodajských textů a jež slouží k legitimizaci faktů;
- opozitní názory, jejichž uvádění se vztahuje k situaci, v níž z různých důvodů není možné zjistit, zda jsou událost a výpovědi pravdivé, a které mívají podobu citace nebo parafráze;
- střídání informací různých tematických úseků sdělení, které je zřejmě důsledkem mechanického uplatňování sestupného řazení faktů, popřípadě se jedná o prostředek aktivizace.⁴⁵

Trampota k uplatňování objektivizačních postupů v žurnalistické praxi poznamenává: „Nícméně ani dodržování těchto základních postupů nemusí zaručit zpracování zpráv, které by vyhovělo ustáleným požadavkům na objektivitu.“⁴⁶ Jílek v souvislosti s užíváním textových komponentů uvádí: „Pro dodržení zásad objektivit

⁴¹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 60.

⁴² Tamtéž, s. 60–61.

⁴³ Tamtéž, s. 62.

⁴⁴ Viz 3.2.1.

⁴⁵ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 62–64.

⁴⁶ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006, s. 146.

je podmínkou, aby tyto prostředky sloužily ke zprostředkování či dokumentaci, doložení informace.⁴⁷ Řazení objektivizačních komponentů se podle Jílka ustálilo v rozšířené zprávě s kompozicí obrácené pyramidy.⁴⁸ Popisu tohoto typu zprávy je věnována pozornost v oddílu 3.2.3.

1.2.4 Etika novinářské profese

Dodržování požadavku objektivit je spjata rovněž s etikou novinářské profese. Ta je podle Reifové a kol. definována jako „soubor sociálních, resp. profesních norem, které se vztahují k výkonu novinářského povolání, odrážejí akceptované morální hodnoty a na jejichž základě se definují postupy při práci na mediálních produktech v této oblasti, zvl. v oblasti zpravodajství.“⁴⁹ V českém prostředí je tento soubor norem popsán v etickém kodexu stavovské organizace s názvem *Syndikát novinářů České republiky*. V jednotlivých částech kodexu je kladen důraz na kvalitu zprostředkovaných informací, vysokou profesionalitu novinářů a důvěryhodné chování médií, zvyšující jejich autoritu. Dokument má doporučující charakter a závazný je pouze pro členy organizace.⁵⁰

1.3 Publicistika

Publicistika představuje druhý pilíř žurnalistiky. Obdobně jako zpravodajství označuje novinářskou činnost a produkty této činnosti, které ovšem nejsou zaměřeny na objektivní zprostředkování informací, ale na vyjádření autorova subjektivního stanoviska. Osvaldová v této souvislosti vymezuje odlišnost mezi zpravodajstvím a publicistikou, již zjednodušeně nazývá „faktem a názorem na něj.“⁵¹ Podle Osvaldové a Halady jsou v publicistických komunikátech obsaženy „názor, hodnocení a subjektivní přístup“.⁵² Jejich výsledné působení poté spočívá v „poznání a eventuálně přesvědčení a získání recipienta.“⁵³

⁴⁷ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 62.

⁴⁸ Tamtéž, s. 74.

⁴⁹ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1. Praha: Portál, 2004, s. 56.

⁵⁰ Etický kodex. *Syndikát novinářů ČR*, z. s. [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/eticky-kodex>

⁵¹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020, s. 15.

⁵² OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Slovník žurnalistiky*. 1. Praha: Karolinum, 2017, s. 194.

⁵³ Tamtéž.

Bartošek poukazuje na rozvinutost a členitost české publicistiky, v jejímž důsledku je nesnadné klasifikovat její dílčí typy.⁵⁴ Vnitřní diferenciaci této dílčí části žurnalistiky je spjatá s vymezením širší textů, které k publicistice náleží. V této souvislosti je uváděno členění na část analytickou s funkcí persvazivní neboli přesvědčovací a beletristickou či beletrizující nebo syžetovou s funkcí estetickou.⁵⁵ Jílek v rámci publicistiky rozlišuje také texty s funkcí informativně–edukativní a zábavní.⁵⁶ Bartošek texty s těmito funkcemi vyčleňuje jako samostatné žurnalistické žánry a k dalším typům publicistiky řadí publicistiku blábolivou, manipulátorskou a spekulativní.⁵⁷

1.4 Porušení objektivit – průnik publicistiky do zpravodajství

Jílek uvádí, že při porušení zásad informační kvality se ve způsobu zpracování témat kromě informativní funkce odráží rovněž funkce, jež jsou ve zpravodajství chápány jako příznakové, zejména funkce persvazivní a zábavní.⁵⁸ S tímto tvrzením je spjata Jílkovo pojetí informativní funkce, v jehož rámci tuto funkci vymezuje jako „snahu původce sdělení o pouhé vyrovnání tzv. informačních obsahů, která je důsledně oddělena od záměru přímo ovlivnit názory či chování a jednání příjemců.“^{59,60} V souvislosti s průnikem příznakových funkcí do zpravodajských textů je poukázáno rovněž na možný průnik autorova subjektivního postoje do sdělení.⁶¹

Tento jev je podle Jílka v současnosti přítomen jak v bulvárních médiích, v nichž je očekáván, tak v seriózních denících. Spojuje jej s výše uvedeným tlakem mediální organizace, který je spjat s komercí a snahou zaujmout co největší počet příjemců. V této souvislosti cituje interní materiál z redakce *Mladé fronty DNES* z roku 2001, v němž je uvedeno: „Čtenář nemá čas ani znalosti, aby přemýšlel, co události znamenají a jak se podle nich zařídít. Vysvětlení bude očekávat od nás. Pokud mu je

⁵⁴ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 56.

⁵⁵ Viz další kapitola této práce.

⁵⁶ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 85–89.

⁵⁷ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 56–58.

⁵⁸ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 65–66.

⁵⁹ Tamtéž, s. 58. (V citaci je provedena úprava, která spočívá v odstranění podtržení některých slov.)

⁶⁰ Plnění čistě informativní funkce je však podle něj do značné míry omezené a vztahuje se pouze na zprávy v základní podobě. (Tamtéž.)

⁶¹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 66.

dodáme, dáme mu to, co prozatím nenajde jinde... Proto musíme zpravodajství rozšířit o novou dimenzi: interpretativní a analytické zpravodajství.“⁶² Materiál novináře dále nabádá k poutavému zpracování zpráv a klade důraz na zábavnost a dynamizaci sdělení.⁶³ Tyto instrukce podle Jílka „představují v jednotlivostech návod k porušení normativních principů objektivity“.⁶⁴

⁶² JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 65. (V citaci je provedena úprava, která spočívá v odstranění kurzivy.)

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž, s. 66.

2 Publicistický funkční styl

Publicistický funkční styl, označovaný rovněž jako novinářský či žurnalistický, je jeden z šesti objektivních funkčních stylů rozlišovaných v současné české stylistice. V této práci je pojímán jako zobecnění všech žurnalistických textů. Výchozím pramenem tohoto vymezení je stylistická příručka, která vznikla pod vedením Marie Čechové a v níž jsou rozlišeny tři sekundární styly, jimž je publicistický styl nadřazen. Jedná se o:

- zpravodajský styl;
- publicistický v užším slova smyslu – analytický;
- publicistický styl beletristický.⁶⁵

K vymezení publicistického stylu přispěl slovenský lingvista Jozef Mistrík, který jej definoval takto: „Dnes se publicistickým stylem nazývá cílevědomý výběr a uspořádání (kompozice) těch spisovných jazykových prostředků (lexikálních, slovo tvorných, gramatických a hláskoslovných), které se používají na pohotovou, přesnou a přesvědčivou informovanost veřejnosti o nejaktuálnějších otázkách.“⁶⁶ Kromě informování plní podle Minářové texty publicistického funkčního stylu také komplex dalších funkcí, souhrnně označovaných jako funkce persvazivní, které spočívají v působení na příjemce, jeho ovlivnění, získání a přesvědčení.⁶⁷

Bečka v prvním učebnicovém zpracování české stylistiky zařadil publicistický styl do skupiny tzv. pragmatických funkčních stylů, jež „jsou zaměřeny na organizaci a potřeby života ve společnosti a jejich jazykové komunikace do značné míry určují chování občanů ve sféře celospolečenské.“⁶⁸

Pro celý styl, a zejména pro zpravodajskou dílčí oblast, je příznačné užívání modelových způsobů vyjádření. Tato tendence je spjata s výše popsány mi tlaky, které na novináře při produkci žurnalistických textů působí.⁶⁹ Současně však, s ohledem na plnění dílčích funkcí publicistického stylu, dochází k narušování této stereotypnosti.⁷⁰,⁷¹ Je zde tak přítomna tendence k automatizaci i aktualizaci

⁶⁵ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 245–246.

⁶⁶ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 459. (Přeložila E. L.)

⁶⁷ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 169.

⁶⁸ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. Praha: Academia, 1992, s. 33.

⁶⁹ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 173.

⁷⁰ Tamtéž, s. 175.

⁷¹ Tamtéž, s. 177.

vyjádření, což jsou pojmy, které v české stylistice zavedl Havránek, jenž automatizaci definoval jako „takové užívání jazykových prostředků, a to buď izolovaných nebo vzájemně spojovaných, jaké je obvyklé pro určitý úkol vyjádření, totiž takové, že výraz sám nebudí pozornost“.⁷² Aktualizace je podle něj naopak „užití jazykových prostředků takovým způsobem, že samo budí pozornost a je přijímáno jako neobvyklé“.⁷³

2.1 Zpravodajský styl

Zpravodajský styl je dílčí část publicistického funkčního stylu, která je založena na plnění informativní funkce. Minářová poukazuje také na částečné plnění funkce odborně-sdělné, jež souvisí se skutečností, že ve zpravodajství narůstá výskyt komunikátů tematizujících odborné poznatky.⁷⁴

Ve stylizaci zpravodajských textů se odráží potřeba rychlého předání informací příjemcům a dodržení požadavku objektivitu, jejíž teoretické pojetí je vymezeno v předchozí kapitole této práce.⁷⁵ Minářová v souvislosti s typickými rysy zpravodajských textů uvádí, že „jsou charakteristické myšlenkovou hutností, nasyceností fakty, stručností sdělení, konkrétností a pojmovou srozumitelností.“⁷⁶ Užití jazykové prostředky jsou spisovné a převážně stylově neutrální.^{77,78}

Jak bylo již uvedeno v rámci vymezení publicistického funkčního stylu, zpravodajský styl tíhne k užívání automatizovaných způsobů vyjádření. Jílek v kontextu modelovosti zpravodajských textů uvádí: „Automatizace vyjádření je ve své podstatě k zásadám informační kvality konformní. Nesmí však automatizovat prostředky různých rovin jazyka, které zásady informační kvality porušují.“⁷⁹ Minářová v souvislosti se schematizací zpravodajství rovněž zmiňuje, že „odpovídá opakujícím se situacím, jevům, událostem, o nichž je třeba informovat.“⁸⁰

⁷² HAVRÁNEK, Bohuslav. *Studie o spisovném jazyce*. 1. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 41.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 172.

⁷⁵ Tamtéž, s. 172–173.

⁷⁶ Tamtéž, s. 172.

⁷⁷ Tamtéž, s. 173.

⁷⁸ Specifičností jazykových prostředků užívaných ve zpravodajství se podrobněji zabýval Bartošek. (DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 49–55.)

⁷⁹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 66.

⁸⁰ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 173.

Zpravodajským žánrům a jejich je věnováno více pozornosti v samostatném oddílu této práce.

2.2 Publicistický styl v užším slova smyslu – analytický

Pro výslednou podobu komunikátů publicistického stylu v užším slova smyslu, označovaného také jako analytický, je určující plnění persvazivní – přesvědčovací funkce. V souvislosti s touto funkcí je podle Minářové v textech publicistického stylu v užším slova smyslu kromě automatizovaných výrazových prostředků, příznačných pro zpravodajskou stylovou oblast, rovněž výrazné zastoupení prostředků stylové aktualizace, zejména obrazných pojmenování a různých tropů a figur, neboť tento typ prostředků má větší potenciál zaujmout příjemce a zapůsobit na něj.⁸¹

Vedle osobitého jazyka užívají autoři k získání a přesvědčení příjemce argumentační prostředky.⁸² Bartošek v této souvislosti uvádí, že sdělení je přesvědčivější, pokud je založeno na faktických argumentech. Poukazuje však i na možnou přítomnost argumentů, které nevychází z reálného stavu věcí a jež mají charakter manipulace. Působivost publicistickým textům podle Bartoška přitom dodávají apely na lásku, úctu, emoce a lidské instinkty.⁸³

Podle Jílka náleží k publicistickým textům v užším slova smyslu žánry analýza, úvodník, úvaha, polemická úvaha, prostá polemika, komentář, poznámka, recenze, kritika, editorial, fraška, anketa a publicistické interview.⁸⁴

⁸¹ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 175.

⁸² Tamtéž, s. 176.

⁸³ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 61.

⁸⁴ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 89–96.

2.3 Publicistický styl beletristický

Pro publicistický styl beletristický, označovaný také jako beletrizující a syžetový, je příznačný přesah k uměleckému funkčnímu stylu. V této souvislosti je v komunikátech této dílčí části publicistiky konstatován hojný výskyt obrazných pojmenování a prostředků, které odráží subjektivní styl autora.⁸⁵ Podle Bartoška je v nich často přítomen humor, jímž autor vyjadřuje nadhled nad tematizovanou látkou.⁸⁶ Kromě již zmíněných funkcí žurnalistických komunikátů je beletristická část publicistiky formována také funkcí estetickou.⁸⁷

Podle Jílka k textům beletristické publicistiky patří žánry fejeton, sloupek, glosa, reportáž, příběh, medailon, entrefilet, soudnička a esej.⁸⁸

⁸⁵ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 177.

⁸⁶ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 57.

⁸⁷ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 177.

⁸⁸ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 96–103.

3 Žurnalistické žánry

Žánr v sekundární literatuře nemá jednotné pojetí ani označení. Minářová v této souvislosti poukazuje na skutečnost, že je tento pojem užíván v různých typech komunikace, včetně těch, jejichž předmětem nejsou slovesná díla.⁸⁹ Při vymezení žánru uvádí: „Žánry pojmáme jako skupiny textů s tímiž charakteristickými rysy a vlastnostmi a s podobnými a zároveň společnými znaky, jimiž se liší od kvalit jiných typů textů.“⁹⁰ V souvislosti s touto skutečností se žánry vyznačují podobnými kompozičními a jazykovými prostředky a plněním téže funkce a téhož komunikačního cíle.⁹¹

Osvaldová a Halada v souvislosti s žánrovou typologií žurnalistických komunikátů konstatují, že toto rozdělení je „nestálé a značně vágní“⁹² a spíše než vědeckými poznatky je formováno mediální praxí.⁹³ Minářová v návaznosti na tuto skutečnost uvádí, že v současné žurnalistické praxi dochází k odchýlení od tradičních rysů jednotlivých žánrů.⁹⁴ Podle Bartoška je skeptický postoj k rozlišování žánrů v žurnalistické praxi spjat již s nepřesně vymezenými hranicemi mezi dílčími částmi žurnalistiky, natož mezi jednotlivými žánry. Vyčleňování žánrů ovšem pojímá jako opodstatněné, což zdůvodňuje tvrzením, že některé z žánrů jsou stále jasně popsány, jak v rámci teorie, tak z hlediska jejich praktického užití, a při uplatnění určitých distinktivních slohotvorných kritérií je tak jejich rozlišení možné.⁹⁵

Tato práce je zaměřena na zpravodajské žánry a vychází se v ní z Jílkova pojetí, jenž se odvíjí od zásad informační kvality, zejména objektivitu, která je popsána v oddílu 1.2.1. V této souvislosti je s ohledem na požadavek informativnosti zpravodajských textů zdůrazněn význam užití standardizovaných, ustálených žánrů,⁹⁶ které tomuto požadavku vyhovují již ze své podstaty.⁹⁷ V souvislosti s dílčími

⁸⁹ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 76.

⁹⁰ Tamtéž, s. 242. (V citaci je provedena typografická úprava, která spočívá v odstranění tučného písma ve slově „Žánry“.)

⁹¹ Tamtéž.

⁹² OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Slovník žurnalistiky*. 1. Praha: Karolinum, 2017, s. 278.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 243.

⁹⁵ BARTOŠEK, Jaroslav. *Úvod do studia žurnalistiky*. 2. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, s. 70.

⁹⁶ Jílek místo žánru užívá pojem „textový vzorec“. (JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 40.)

⁹⁷ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 59–60.

složkami objektivitu spojuje Jílek volbu žánru a jeho dodržení také s aspekty pravdivosti a úplnosti sdělení.⁹⁸

3.1 Slohové postupy

Žánry vznikají na základě realizace konkrétních slohových postupů. Mistrík v této souvislosti označuje slohové postupy a žánry jako prostředky tzv. makrokompozice či architektoniky textu.⁹⁹ Slohový postup je pojímán jako „základní linie výstavby v rovině tematické a jazykové.“¹⁰⁰ „Je to svébytný stylistický jev, který odráží způsob pojetí tématu v jeho celistvosti i jeho jednotlivých částí, představuje posloupnost částí tématu, obsahu.“¹⁰¹ V současné stylistice jsou rozlišovány slohové postupy informační, popisný, vyprávěcí, výkladový a úvahový a jejich dílčí modifikace, jejichž užití se odvíjí zejména od funkce komunikátu. Kompozice textů se obvykle skládá z několika slohových postupů.¹⁰²

Jílek poukazuje na skutečnost, že lingvisté v rámci popisu zpravodajských žánrů zmiňují přítomnost náznaků vyprávěcího, úvahového, výkladového a věcných modifikací popisného slohového postupu. Podle něj je požadavek objektivitu ve zpravodajských textech přímo závislý na užitém slohovém postupu. V této souvislosti považuje za nepříznačkový pouze informační slohový postup a věcnou modifikaci popisného slohového postupu. Užití ostatních slohových postupů v autorské linii pojímá jako příznačkové.¹⁰³

Míra porušení objektivitu se přitom podle Jílka při užití různých slohových postupů liší. V této souvislosti je nejmenší odchýlení od zásad informační kvality spatřováno v užití výkladového slohového postupu, který je vystavěn na faktech.¹⁰⁴ Problematická je poté zejména přítomnost hodnocení spjatá s užitím úvahového slohového postupu.¹⁰⁵

⁹⁸ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 59–60.

⁹⁹ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 339.

¹⁰⁰ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 108.

¹⁰¹ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 78.

¹⁰² ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 108–110.

¹⁰³ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 65.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 69–70.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 66.

S ohledem na Jílkův přístup k užívání slohových postupů ve zpravodajských textech jsou za žánry odpovídající zásadám informační kvality považovány zpráva a publicistický referát.¹⁰⁶

3.1.1 Informační slohový postup

Jedná se o nejjednodušší slohový postup, při jehož užití jsou konstatována základní fakta, která se pojí s tématem. Tyto údaje jsou často sdělovány bez vyjádření jejich vzájemné souvislosti, pouze formou výčtu, přičemž řazení jednotlivých informací je volné. V souvislosti s touto skutečností je pro informační slohový postup příznačná jednoduchá syntax a chybějící odkazovací výrazy.^{107,108} Mistrík v tomto kontextu pojednává o tzv. malé glutinaci.¹⁰⁹ Dalším rysem tohoto slohového postupu je tendence k automatizaci a ustálená forma komunikátů.¹¹⁰ Bečka v této souvislosti uvádí: „Je to sloh vcelku jednoduchý, nelze se v něm vyhnout jisté suchosti a stereotypnosti.“¹¹¹

3.1.2 Popisný slohový postup

Podle Bečky je úkolem popisu „vystihnout znaky a vlastnosti objektu nebo jeho části.“¹¹² Stejně jako informační slohový postup nemusí být kohezní a může se realizovat ve formě výčtu. Rovněž pořadí uváděných vlastností popisovaného objektu je do jisté míry libovolné, avšak je žádoucí v něm dodržet logickou posloupnost. Na rozdíl od informačního postupu se v něm, v závislosti na užití modifikaci, uplatňuje subjektivita.^{113, 114} Mistrík v této souvislosti uvádí, že autor může popisovanou vlastnost pozměnit i karikovat a konstatuje: „Co je pro někoho vyhovující, může být pro jiného skvělé, ohromné, vynikající. Co je pro někoho pěkné, může být pro jiného

¹⁰⁶ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 72.

¹⁰⁷ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 108.

¹⁰⁸ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 79–80.

¹⁰⁹ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 343.

¹¹⁰ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 80.

¹¹¹ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. Praha: Academia, 1992, s. 299.

¹¹² Tamtéž, s. 315.

¹¹³ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 109.

¹¹⁴ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 81.

krásné, nádherné, povznášející a podobně.“¹¹⁵ Dalším rysem popisného slohového postupu je nadčasovost, která se projevuje v užívání třetí osoby singuláru prézenta. Pro tento postup je příznačné jmenné vyjadřování.¹¹⁶

Stylově neutrální varianta popisného slohového postupu je podle Jílka popis prostý či věcný, který „vypočítává do značné míry komplexně hlavní části a vlastnosti popisovaného objektu, údaje jsou soustavné, logicky řazeny a členěny, jazyk je spisovný a stylově nepříznačový.“¹¹⁷ Čechová a kol. v souvislosti s tímto druhem popisu uvádí, že „směřuje k objektivnosti, přesnosti a úplnosti.“¹¹⁸

Jílek dává prostý popis do kontrastu s popisem výběrovým, který neusiluje o objektivitu a v němž jsou zvýrazněny jen určité aspekty objektu, jimiž se objekt odlišuje.¹¹⁹ „Užívané slohové prostředky jsou hovorové až nespisovné, stylově příznakové.“¹²⁰

Maximálně subjektivizovanou modifikací popisného slohového postupu, pro níž je příznačné užívání obrazných jazykových prostředků, je líčení, které je zaměřeno na zprostředkování dojmu autora.¹²¹ Čechová a kol. v této souvislosti uvádí: „Podstatou líčení je vždy schopnost vidět nově a nově viděné adekvátně vyjádřit.“¹²²

3.1.3 Vyprávěcí slohový postup

Předmětem vyprávěcího slohového postupu je jedinečný děj, který je dynamicky ztvárněn a zachycen na časové ose.¹²³ Na rozdíl od předchozích slohových postupů je vyprávěcí slohový postup souvislý, což je podle Mistríka z části spjato s kontinuitou samotného děje.¹²⁴ Jílek v souvislosti s touto skutečností poukazuje na zřetelnou strukturu vyprávěcího postupu, již tvoří expozice, zápletka, rozvoj děje, krize (peripetie) a rozuzlení. Přítomnost všech složek ovšem není podmínkou a v textu se

¹¹⁵ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 353. (Přeložila E. L.)

¹¹⁶ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 109.

¹¹⁷ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 81.

¹¹⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 113.

¹¹⁹ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 81.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 113.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž, s. 108.

¹²⁴ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 346.

tak mohou objevovat rovněž dějové odbočky a retrospektivní pasáže.¹²⁵ Dalším rysem vyprávěcího slohového postupu je subjektivnost. Mistrík v této souvislosti poukazuje na odlišnost mezi samotnou událostí a jejím vyprávěním, v němž je událost pojata ve formě určené vypravěčem.¹²⁶

3.1.4 Výkladový slohový postup

Cílem výkladového postupu je postihnout souvislosti, které se pojí s tématem sdělení, a také vazby mezi těmito souvislostmi. Při užití tohoto postupu je téma v textu rozvíjeno komplexně a s objektivním přístupem, na základě faktů a logiky. V této souvislosti se jedná o slohový postup s velmi propracovanou kompozicí, pro niž je příznačná složitá syntax. S ohledem na požadovanou spojitost sdělení je pro texty vystavěné na tomto postupu typický rovněž hojný výskyt spojovacích a deiktických výrazů. Obdobně jako popisný slohový postup směřuje výkladový postup k mimočasové platnosti. Ve výkladovém slohovém postupu se podle způsobu práce s fakty uplatňuje buď postup dedukce, nebo indukce. Při indukci je vycházeno z jednotlivých faktů a směřuje se k zobecnění, při dedukci je poté vycházeno ze zobecnění a směřuje se k jednotlivostem.^{127,128}

3.1.5 Úvahový slohový postup

Mistrík tento postup vymezuje jako variantu výkladového slohového postupu.¹²⁹ Jílek definuje realizaci úvahového slohového postupu jako takovou, „která je založena na více či méně věcných argumentech autora a jejímž cílem je přesvědčit recipienta o správnosti prezentovaného pohledu, názoru na danou problematiku“.¹³⁰ Na rozdíl od výkladového slohového postupu je tedy úvahový postup založen na subjektivním postoji autora.

¹²⁵ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 84.

¹²⁶ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 348.

¹²⁷ ČECHOVÁ, Marie. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 109.

¹²⁸ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 85–86.

¹²⁹ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 361.

¹³⁰ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 87.

3.2 Zpráva a její dílčí typy

Jedná se o žurnalistický žánr s nejdelší tradicí, který je pojímán jako základ zpravodajského obsahu médií.¹³¹ Osvaldová uvádí, že zpráva „žurnalisticky zpracovává informace o něčem, co se stalo nebo nestalo, stane nebo nestane, nebo o změně nějakého stavu.“¹³² Je založena na pouhém konstatování informací, bez přítomnosti analýzy.¹³³ Bečka v této souvislosti uvádí, že adresát se v ní má dozvědět „v zásadě tolik, aby byl o věci informován.“¹³⁴

V kompozici zprávy jsou rozpracovány odpovědi na základní zpravodajské otázky: kdo, co, kdy, kde, popřípadě také rozšiřující zpravodajské otázky: jak a proč.^{135,136} Dominantně je v ní užit informační slohový postup.

V žurnalistické praxi se zformovalo několik typů zpráv s různým rozsahem a kompozicí.

3.2.1 Zpráva v základní podobě – ryzí

Jílek v rámci vymezení tohoto druhu zprávy uvádí: „Jedná se o nerozsáhlé sdělení, jehož úkolem je odpovědět na základní zpravodajské otázky kdo, co, kde, kdy.“¹³⁷ Jílek i Bečka konstatují, že má rozsah zpravidla jednoho odstavce.^{138,139} Podle Jílka neplní jinou než informativní funkci, a tak zcela vyhovuje požadavku objektivity.¹⁴⁰

¹³¹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020, s. 25.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. Praha: Academia, 1992, s. 294.

¹³⁵ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020, s. 25–26.

¹³⁶ Zodpovězení těchto otázek Jílek spojuje s dodržением kritéria úplnosti. (JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 59.)

¹³⁷ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 72. (V citaci je provedena úprava, která spočívá v odstranění podtržení některých slov.)

¹³⁸ Tamtéž, s. 72.

¹³⁹ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. Praha: Academia, 1992, s. 294.

¹⁴⁰ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 72.

3.2.2 Rozšířená zpráva

Vymezení rozsahu a charakteru podávaných informací v rozšířené zprávě a její ohraničení od jiných žánrů není v sekundární literatuře jednotné. Mítrík popisuje rozšířenou zprávu jako volněji stylizovaný text, který může obsahovat postoj autora a svým zpracováním směřovat k reportáži nebo komentáři.¹⁴¹ Podle Minářové se rozšířená zpráva svými vlastnostmi téměř překrývá s publicistickým referátem, obsahuje údaje nad rámec základních informací a rovněž popis situace, okolnosti a podmínky tematizované události. V souvislosti s výskytem popisného slohového postupu konstatuje blízkost rozšířené zprávy s reportáží a přítomnost vysvětlujících a analyzujících úseků ji poté posouvá k analytickým žánrům.¹⁴²

Jílek definuje rozšířenou zprávu takto: „Rozšířené zprávy představují texty, které kromě základních informací odpovídají na otázky jak a proč, dále rozvádí hlavní fakta pomocí dalších skutečností. Na rozdíl od zprávy v základní podobě využívají vedle informační i linie popisné, jádrem ovšem zůstává sdělení faktů.“¹⁴³ S ohledem na dodržení požadavku objektivitě podle něj může být v rozšířené zprávě užito vedle informačního postupu a věcného popisu rovněž odborného popisu a výkladového postupu, které při zpracování témat z odborné oblasti slouží k vysvětlení termínů a složitých jevů, a tak umožňují naplnění dílčího kritéria objektivitě – informativnosti.¹⁴⁴

3.2.3 Rozšířená zpráva ve tvaru obrácené pyramidy – kónická

Podle Bartoška se jedná o nejtýpčtější model psaných zpráv.¹⁴⁵ Schneiderová poukazuje na to, že je tento kompoziční postup ve zpravodajství stále používaný, ačkoli jej někteří novináři již za aktuální nepovažují.¹⁴⁶

V takto uspořádané zprávě jsou obsaženy objektivizační komponenty, jež jsme popsali v oddílu 1.2.3. Podle Schneiderové lze kompozici zprávy ve tvaru obrácené pyramidy rozdělit do tří částí. V první z nich, čelu, jsou uvedeny základní informace

¹⁴¹ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 470.

¹⁴² MINÁŘOVÁ, Eva. *Štylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 245.

¹⁴³ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 73.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 65.

¹⁴⁵ DANĚŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 47.

¹⁴⁶ BENEŠ, Martin. *Studie k moderní mluvnici češtiny*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 97.

o tematizované události nebo jevu.¹⁴⁷ Osvaldová vymezuje čelo jako první odstavec zprávy a uvádí, že „je nejdůležitější částí zprávy a měl by být její nejstručnější životaschopnou verzí pro případ, že je nutné vlastní nebo agenturní informaci seškrtat a zveřejnit právě jen první odstavec.“¹⁴⁸ Jílek v této souvislosti podotýká, že uvedení základních informací může mít i větší rozsah, než je jeden odstavec.¹⁴⁹ Za čelem následuje trup zprávy, který obsahuje informace, jež jádro sdělení rozvíjí a rozšiřují. V této části zprávy jsou rovněž obsaženy citace a parafráze osob či institucí majících k tematizované události vztah.¹⁵⁰ Třetí část zprávy, pozadí, obsahuje „informace související nebo zařazující základní informaci do kontextu předešlého, ale i budoucího.“¹⁵¹

Podrobněji toto schéma popsal Bartošek, který jej vymezil na základě přísně vyčleněných odstavců.¹⁵² Podle Jílka je kompozice kónické zprávy variabilní, pokud je dodržen základní požadavek krátitelnosti textu od konce.¹⁵³

Toto specifické řazení informací od nejvíce důležitých po nejméně důležité je typické pro psanou zprávu a odlišuje ji od ostatních žurnalistických textů, ale i od mluveného zpravodajství.¹⁵⁴ Mluvené zprávy mají podle Bartoška tzv. měkký začátek, tedy nezačínají jádrem sdělení, ale kulisou, jejímž cílem je upoutat příjemce.¹⁵⁵

¹⁴⁷ BENEŠ, Martin. *Studie k moderní mluvnici češtiny*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 97.

¹⁴⁸ OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020, s. 28.

¹⁴⁹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 62.

¹⁵⁰ BENEŠ, Martin. *Studie k moderní mluvnici češtiny*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 97.

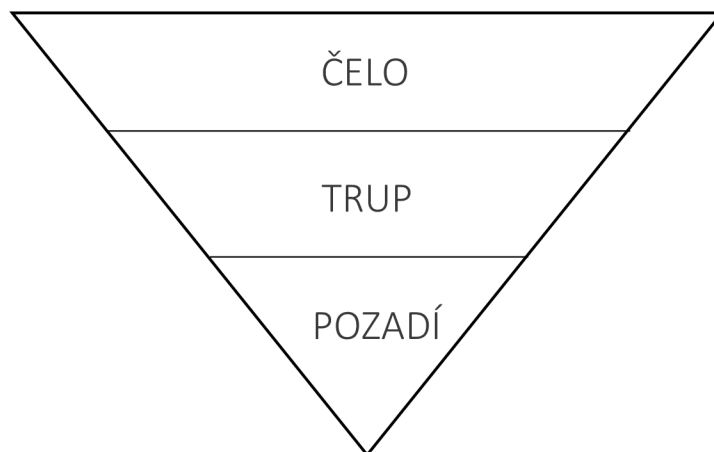
¹⁵¹ Tamtéž.

¹⁵² DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 47.

¹⁵³ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 74.

¹⁵⁴ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 245.

¹⁵⁵ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 48.

Obr. 2: Model kompozice obrácené pyramidě znázorňující posloupnost informací s ohledem na jejich důležitost a novost

3.2.4 Další typy zpráv

Bartošek konstatuje, že kromě obrácené pyramidy jsou při sestavování zpráv užívány i jiné kompoziční postupy.¹⁵⁶ Jílek v této souvislosti uvádí, že při sestavování rozsáhlejší zprávy je výběr kompozičního modelu spjat s tématem zprávy.¹⁵⁷

Bartošek kromě obrácené pyramidy rozlišuje stavebnicovou kompozici, v níž je řazeno několik dílčích témat spojených hypertématem.¹⁵⁸ Jílek tento typ kompozice nazývá mozaikový a uvádí, že jeho užití je vhodné např. ve zprávách o přírodních pohromách nebo politických konferencích, které probíhají zároveň na několika místech.¹⁵⁹ K užití tohoto postupu v textech podotýká: „Dílčí tematické úseky mozaikové zprávy lze uchopit jako stručné zprávy (...) či souhrnné informace o průběhu události na každém ze sledovaných míst.“¹⁶⁰

Jílek rozlišuje rovněž souhrnnou zprávu, která zachycuje událost v určitém časovém úseku, např. průběh konference nebo jednání vlády či parlamentu, a jejíž kompozice bývá retrospektivní. Tyto zprávy podle něj, stejně jako zprávy s kompozicí

¹⁵⁶ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 48.

¹⁵⁷ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 74.

¹⁵⁸ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 48.

¹⁵⁹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 74.

¹⁶⁰ Tamtéž.

obrácené pyramidy, v závěru většinou obsahují rozšiřující informace, pozadí a souvislosti.¹⁶¹

Bartošek jako další kompoziční postupy, které se uplatňují v rozsáhlejších zprávách, uvádí asociativní výběr a řazení témat a dále postup chronologický, kontrastní, sujetový a logický.¹⁶²

3.3 Ostatní žánry

3.3.1 Oznámení

Mínářová oznámení definuje jako „útvár s obdobnými charakteristickými rysy jako zpráva, ale seznamuje čtenáře nebo posluchače s událostí, která teprve nastane.“¹⁶³ V této souvislosti by poté v textu měly být řazeny informace o akci, jejím názvu, čase a místu konání.¹⁶⁴ Podle Jílka má oznámení rozsah zprávy v základní podobě a plní primárně informativní funkci, může však také usilovat o získání recipienta.¹⁶⁵

3.3.2 Publicistický referát

Mínářová pojímá publicistický referát jako zpravodajský žánr s analytickými rysy, který se zaměřuje na úplné přiblížení tématu. V rámci kompozice konstatuje ustálenost, která spočívá v uvedení základních údajů o tématu, za nímž následuje vystižení události, uvedení jejího významu a přínosu, a závěr. Kromě informačního slohového postupu uvádí přítomnost popisného a výkladového postupu a v souvislosti s funkcí komunikátu různou míru persvaze.¹⁶⁶ Jílek poukazuje na skutečnost, že v takto vymezeném referátu je již obsažen potenciál porušení zásad informační kvality.¹⁶⁷ V této souvislosti za vyhovující považuje Mistríkův popis referátu¹⁶⁸, který žánr vymezuje takto: „Novinář v něm věcně informuje o průběhu

¹⁶¹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 74.

¹⁶² DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 48.

¹⁶³ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 245.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 77.

¹⁶⁶ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 246.

¹⁶⁷ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 75.

¹⁶⁸ Tamtéž.

významnější akce (shromáždění, sjezdu, konference apod.).¹⁶⁹ Kompozici referátu rozděluje na dvě části, z nichž první je věnovaná podání informací, jež se vztahují k místu, času, pořadateli, návštěvnosti a programu akce. Druhá část, která je jádrem referátu, informuje o průběhu akce.¹⁷⁰ S ohledem na dodržení objektivitu považuje Jílek za základní podobu žánru takovou, která je vystavěna na informačním a věcném popisném slohovém postupu.¹⁷¹

3.3.3 Riport

Podle Minářové se riport „blíží k informujícímu stručnému referátu a obsahuje i krátký popis událostí, hlášení, dodatečnou informaci.“¹⁷² Mistrík uvádí, že riport má podobu věcné zprávy, v níž jsou obsaženy „prvky obraznosti, živý popis lidí, situace, okolnosti, podmínky, v nichž probíhala ‚popisovaná událost‘.“¹⁷³ Představuje podle něj rozsáhlejší jednotku, než je zpráva, a v této souvislosti poukazuje na členitější kompozici riportu. Obdobně jako publicistický referát je podle něj riport vystavěn na informačním a popisném slohovém postupu. Od reportáže jej přitom odlišuje větší faktografická nasycenost a skutečnost, že je v něm téma popsáno z více hledisek a je o něm pojednáváno jako o události, která již skončila, zatímco v reportáži je kladen důraz na vyjádření pohybu, vývoje a změny. V této souvislosti Mistrík rovněž konstatuje, že pojetí tématu v reportáži je dynamičtější a osobnější než v riportu.¹⁷⁴

Podle Jílka Mistríkem vymezený riport odpovídá současným trendům žurnalistické praxe, v níž je požadováno „živé, bezprostřední informování o události, včetně užití odpovídajících prostředků aktualizace, dynamizace, interpretací a hodnocení události, okolnosti atd.“¹⁷⁵ Dále riport vymezuje na základě srovnání s publicistickým referátem a v této souvislosti konstatuje, že riport obsahuje méně faktů a je v něm kladen větší důraz na zajímavé aspekty. Užitý popisný slohový postup není dominantně věcný, ale subjektivizovaný, a v kompozici textu se objevuje rovněž

¹⁶⁹ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 472. (Přeložila E. L.)

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 75.

¹⁷² MINÁŘOVÁ, Eva. *Štylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 245.

¹⁷³ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 470. (Přeložila E. L.)

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 75. (V citaci je provedena úprava, která spočívá v odstranění podtržení některých slov.)

úvahový postup či vyprávění. V souvislosti s tímto popisem report pojmá jako žánr, který je na pomezí zpravodajství a publicistiky a který porušuje zásady informační kvality.^{176,177}

3.3.4 Reportáž

Jedná se o žánr, který je v sekundární literatuře řazen ke zpravodajství i k publicistice. Minářová jej charakterizuje takto: „Jde o žánr/útvár formulující všechna fakta tak, aby pro adresáty byla přímým svědectvím o určité události. (...) Prostřednictvím masmédií jde o líčení skutečnosti, jejímž bezprostředním svědkem je právě autor uvedené reportáže.“¹⁷⁸ Podle Bečky reportáž „zajišťuje těsnější styk se skutečným současným životem.“¹⁷⁹ Mistrík uvádí, že reportáž je žánr, který se objevuje častěji v rozhlase a televizi než v novinách a v rámci jejího vymezení zmiňuje přítomnost beletristických prvků, které podle něj žánr formovaly už od jeho počátku.¹⁸⁰

Jilkovo vymezení reportáže se odvíjí od jejího pojetí v literární teorii. V této souvislosti považuje reportáž za publicistickou formu, jejímž základem je silně subjektivizovaný odraz reality. Poukazuje na odlišnost mezi zpravodajskými texty a reportážemi, která spočívá ve způsobu práce s informacemi, kdy zpravodajské texty o tématu informují komplexně a v reportáži jsou zaznamenána pouze určitá fakta, která autora zaujala a která nemusí být důležitá ve vztahu k podstatě tematizované události. Reportáž je podle něj vystavěna na subjektivizovaném popisném slohovém postupu, jenž je dějový nebo statický, a informačním slohovém postupu, popřípadě se v ní mohou objevit náznaky vyprávění a úvahy. K funkcím reportáže řadí informativní, zábavní a případně i oslabenou persvazivní.^{181,182}

¹⁷⁶ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 76.

¹⁷⁷ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 99–100.

¹⁷⁸ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 246.

¹⁷⁹ BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. Praha: Academia, 1992, s. 297.

¹⁸⁰ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1997, s. 477.

¹⁸¹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 101–102.

¹⁸² JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 115.

3.3.5 Texty vystavěné na příběhu

Jílek užívá označení „human interest story“, které vztahuje na všechny typy textů, jež prezentují informace prostřednictvím příběhu jedince.^{183,184} Tato sdělení podle něj mají různou formu: „od nepříznakových publicistických referátů (...), přes subjektivizované texty, jejichž úkolem je zachytit napětí, pocity, ale také informovat (...), až po skutečné story.“¹⁸⁵ V souvislosti se story poukazuje na nejednotné vymezení žánru.¹⁸⁶ Bartošek v rámci jeho vymezení konstatuje: „Příběh (story) získal významné místo na hranici zpravodajství a publicistiky. Doplňuje obecná sdělení o podstatě události vylíčením prožitků a pocitů zúčastněných jednotlivců.“¹⁸⁷ Jílek řadí story k publicistickým žánrům a uvádí, že je podobné povídce, avšak na rozdíl od ní má menší rozsah a vychází ze skutečnosti. V kompozici takového textu je jako dominantní užit vyprávěcí slohový postup.¹⁸⁸ Cílem příběhů pak podle něj „může být představit zajímavou osobu, doložit na příběhu jednotlivce společenský jev, problém, dopad určité události na konkrétního člověka.“¹⁸⁹ K funkcím story řadí informativní a zábavní, případně persvazivní nebo získávací.¹⁹⁰

3.3.6 Rozhovor

Minářová řadí rozhovor k analytickým žánrům.¹⁹¹ Mistrík jej pojímá jako „osobitým způsobem stylizovaný druh zprávy.“¹⁹² Jílek rozhovor vymezuje jednak jako stylově neutrální, primárně mluvený, žánr, jednak jako specifický způsob žurnalistické práce. Stylově aktivní jsou podle něj zpravodajská a publicistická modifikace.¹⁹³

¹⁸³ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 71.

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 102.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 71.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 58. (V citaci je provedena úprava, která spočívá v odstranění tučného písma ve slově „Příběh“.)

¹⁸⁸ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 102.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 107.

¹⁹¹ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 249.

¹⁹² MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 470. (Přeložila E. L.)

¹⁹³ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 76.

Minářová definuje rozhovor takto: „V dialogické komunikaci prostřednictvím otázek a odpovědí je v interview představena osoba, která zveřejňuje své postoje a názory.“¹⁹⁴ Podle Mistríka je podstatou rozhovoru „jednak představit osobu a jednak autentickou formou informovat o závažných faktech.“¹⁹⁵ Jílek v souvislosti s vymezením zpravodajského rozhovoru uvádí, že bývá realizován mezi dvěma osobami a jeho cílem je pouze informovat.¹⁹⁶

¹⁹⁴ MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011, s. 249.

¹⁹⁵ MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, s. 471. (Přeložila E. L.)

¹⁹⁶ JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 100.

4 Metoda, materiál a stanovení cílů

V této práci se vychází z hypotézy, že titulní strana současných deníků, které se prezentují jako seriózní, je vyhrazena zpravodajským žánrům, při jejichž zpracování se předpokládá dodržení normativního požadavku objektivity, která je popsána v teoretické části práce. V potaz se však bere i možné odchýlení od plnění tohoto požadavku, které souvisí jednak s tlaky žurnalistické profese, jež shrnul Bartošek, jednak s komerční motivací periodika, na niž poukazuje Jílek.¹⁹⁷ V této souvislosti byly v rámci praktické části práce vytyčeny následující cíle:

1. Zjistit, zda žánrové zařazení textů odpovídá zásadám informační kvality. Konkrétně se analýza zaměřuje na potvrzení, nebo vyvrácení následujících tvrzení:
 - a. Jazykové ztvárnění témat odpovídá popisu nepříznakových zpravodajských žánrů, jimiž jsou zpráva a publicistický referát.
 - b. Texty jsou vystavěny pouze na nepříznakových slohových postupech, tedy na informačním slohovém postupu a věcné variantě popisného slohového postupu.
2. Poukázat na to, zda a do jaké míry se na kompozici textů podílejí objektivizační textové komponenty a zda je jejich užití v textech poplatné zásadám informační kvality.
 - a. Dílčím cílem této práce je rovněž zjistit, kolik textů odpovídá charakteristice žánru rozšířená zpráva s kompozicí obrácené pyramidy. Právě takto sestavená zpráva je totiž podle Jílka založena na uplatnění objektivizačních postupů.¹⁹⁸
3. Srovnat závěry analýzy obou deníků.

¹⁹⁷ Viz 1.2.2 a 1.4.

¹⁹⁸ Viz 3.2.3.

4.1 Materiál

Praktická část práce je zaměřena na monologické texty. Z toho důvodu byly z analýzy vyjmuty rozhovory. Materiál pro analýzu byl čerpán z celostátních deníků *Mladá fronta DNES* a *Právo*, a to z měsíců října a listopadu 2019. Korpus článků z *Mladé fronty DNES* byl vytvořen z digitálního archivu deníku. Korpus článků z *Práva* byl sestaven na základě archivovaných vydání periodika dostupných ve Vědecké knihovně v Olomouci, která byla pro potřeby této práce oskenována. Předmětem analýzy byly pouze články na titulních stranách deníků tematizující hlavní událost dne. Tyto články bývají umístěny v první polovině titulní strany a jsou od ostatních článků výrazně graficky odlišeny. Analýza se soustředila pouze na vlastní texty článků, bez doprovodných graficky zvýrazněných obsahů a fotografií. Při vytváření korpusů jsme zjistili, že deník *Právo* užívá ke zpracování hlavní události dne na titulní straně formu rozhovoru mnohem častěji než *Mladá fronta DNES*. Za účelem vytvoření dvou stejně rozsáhlých korpusů byly tedy z analýzy vyřazeny dny, v nichž jeden z deníků na pozici hlavního článku publikoval rozhovor. Celkem bylo rozebráno 80 textů, 40 z *Mladé fronty DNES* a 40 z *Práva*. Použity byly články z těchto dnů:

Říjen 2019:	1, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 29, 30, 31
Listopad 2019:	1, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29

Tab. 1: Přehled dnů, v nichž byly publikovány analyzované články

4.2 Schéma metody

Při analýze článků byla užita jednotná metoda, jež se zaměřovala jednak na konstatování výskytu sledovaných jevů, jednak na jejich okomentování. Schéma metody je rozděleno na čtyři části a vypadá takto:

I Téma článku – zpravodajské otázky

Kdo?	(...)
Co?	(...)
Kdy?	(...)
Kde?	(...)
Jak?	(...)
Proč?	(...)

Tab. 2: Schéma první části analýzy

II Kompozice

Formulace titulku	(...)
1. odstavec	(např. uvedení základních informací)
Další odstavce	(např. rozšiřující informace, pozadí, popisný úsek...)

Tab. 3: Schéma druhé části analýzy

III Dodržení zpravodajské normy

Citování:
S potenciálem porušení normy: (...)
Bez potenciálu porušení normy: (...)
Slohové postupy:
Informační slohový postup: ano/ne
Popisný slohový postup: ano/ne
• věcný: ano/ne
• nevěcný: ano/ne
Vyprávěcí slohový postup: ano/ne
Výkladový slohový postup: ano/ne
Úvahový slohový postup: ano/ne

Tab. 4: Schéma třetí části analýzy

IV Závěr

1 Kompozice článku není vystavěna na prostředcích s potenciálem porušení zpravodajské normy:	ano/ne
3.1 Informační slohový postup a věcný slohový postup jsou v kompozici článku dominantní:	ano/ne
3.2 V článku nejsou obsaženy příznakové slohové postupy:	ano/ne
3.3 V článku jsou přítomny citace/parafráze:	ano/ne
3.4 Užití citace/parafráze nemají potenciál porušit zpravodajskou normu:	ano/ne
2 Kompozice zprávy je sestavena podle modelu obrácené pyramidy:	ano/ne
2.1 V úvodu článku je shrnuto jádro sdělení:	ano/ne
2.2 V kompozici jsou řazeny rozšiřující informace nebo pozadí, popřípadě obojí:	ano/ne
2.3 Článek lze krátit od konce:	ano/ne

Tab. 5: Schéma čtvrté části analýzy

Cílem prvních dvou částí analýzy bylo identifikovat téma článku a způsob jeho rozvíjení v textu, případně, pokud se jednalo o zprávu, poukázat na užití kompozičního modelu obrácené pyramidy. Cílem třetí části analýzy bylo popsat kompozici textu s ohledem na dodržení zpravodajské normy. Závěrečná, čtvrtá část rozboru poté shrnovala výsledky předchozích částí. Každá část analýzy byla zároveň doplněna slovním komentářem různého rozsahu, a to v závislosti na charakteru jednotlivých článků. Na základě tohoto rozboru jsme se poté snažili článek přiřadit k jednomu z žánrů popsaných v teoretické části práce, popřípadě poukázat na nejednoznačné

žánrové rysy v textu. V závěrečné kapitole praktické části práce jsou uvedeny čtyři konkrétní příklady uplatnění metody na jednotlivých člancích.

5 Žánrové určení

5.1 Zpravodajské žánry

V analyzovaném vzorku bylo nalezeno 45 zpráv. Ve všech případech se jedná o rozsáhlejší zpravodajské texty, v nichž je téma rozvíjeno nad rámec uvedení základních informací. Všechny tyto texty ovšem nejsou žánrově čisté, neboť v některých z nich je přítomen náznak užití příznakového slohového postupu. Pokud se užití příznakového postupu vztahuje k rozsáhlejšímu úseku nebo se v textu objevuje opakovaně, byl tento text zařazen do kategorie žánrově nezačlenitelných textů.

V *Mladé frontě DNES* se jedná o 15 textů:

- 2. 10. – *Chybí tisíce těl, lékaři se nemají kde učit;*
- 7. 10. – *Většina Čechů trvá na přechylování;*
- 9. 10. – *Komise: Stíhejte za privatizaci OKD;*
- 11. 10. – *Na léčbu rakoviny plic se čeká měsíce;*
- 16. 10. – *Církev vyhrála;*
- 19. 10. – *Soud omylem pustil obviněného z vraždy;*
- 21. 10. – *Stavba rodinného domu se prodraží;*
- 22. 10. – *Nová šance pro těžce nemocné;*
- 29. 10. – *Bílý lev pro Klause;*
- 7. 11. – *Zdraží pítí i tabák, zvýší se rodičovská;*
- 13. 11. – *Vysoké tresty pro piráty bez řidičáku;*
- 14. 11. – *Eutanazie v Česku: pro lidi z celé EU;*
- 21. 11. – *Nejčastější zabijáci Čechů;*
- 25. 11. – *Riziko: Děti se učí „kouřit“ vitaminy;*
- 28. 11. – *Ženy trápí záhadná nemoc.*

V *Mladé frontě DNES* jsme rovněž našli dvě rozšířené zprávy, které se vztahují k události, která teprve nastane. Z obsahového hlediska jsou to tedy oznámení. Jedná se o tyto texty:

- 10. 10. – *Poslední koncert;*
- 29. 11. – *Krizový stav na silnicích kvůli mýtu.*

V *Právu* bylo poté identifikováno 31 zpráv:

- 1. 10. – *TI podá podnět k přešetření rozhodnutí o Babišovi;*
- 2. 10. – *V ČR pracuje už 700 tisíc cizinců;*
- 8. 10. – *Komise k OKD chce dál stíhat Dlouhého, Bakalu i Pokorného;*
- 9. 10. – *Komise viní 14 lidí z toho, že lhali, zneužívali pravomoci a podváděli;*
- 15. 10. – *Smrt ženy po odběru vajíček může být jen vrcholem ledovce;*
- 16. 10. – *Ústavní soud zrušil zdanění církevních restitucí;*
- 18. 10. – *Konečně! Dohoda o Brexitu hotová;*
- 21. 10. – *Policie sledovala 5512 linek, loni odhalila 1428 pachatelů;*
- 22. 10. – *Mladí chtějí dobré pracovní podmínky, výdělek je méně důležitý;*
- 23. 10. – *Hřibovým poradcům připlácejí piráti statisíce;*
- 24. 10. – *Policie zkoumá stovku otisků z obálek peněz od Rafaje;*
- 29. 10. – *Ocenění hrdinové i sportovci;*
- 30. 10. – *Žalobce znovu otevřel případ smrti Jana Masaryka;*
- 31. 10. – *První záložák v Afghánistánu se osvědčil, armáda vyše další;*
- 1. 11. – *Byznys s umělým oplodněním: Češky prodávají vajíčka cizinkám;*
- 4. 11. – *Mužů je v Česku víc, ale jen ve věku do důchodu;*
- 5. 11. – *První Češi propluli ledy obávané Severozápadní cesty;*
- 6. 11. – *Nelegální migrace do ČR roste;*
- 7. 11. – *Ve vyloučených lokalitách ohroženy chudobou statisíce dětí;*
- 8. 11. – *Benešová odvolala šéfkou plzeňských žalobců Zelenou;*
- 14. 11. – *Od Listopadu vzrostla kupní síla v Česku o dvě třetiny;*
- 15. 11. – *Ministerstvo školství přestane dotovat přečpané třídy;*
- 18. 11. – *Čtvrt milionu bouřilo proti Babišovi;*
- 19. 11. – *Do ČR se hrnou tisíce Ukrajinců, přibývá i Vietnamců a Rusů;*
- 20. 11. – *Zeman brzdí jmenování šéfa VS, ale Sváček funkci nechce;*

- 21. 11. – *Město platí za Hřibovy poradce půl milionu. Nejvíc v historii;*
- 23. 11. – *ČSSD se vypařili sponzoři;*
- 25. 11. – *TOP 09 povede Pekarová;*
- 26. 11. – *Šéfkyně TOP 09 zaskočila s EET a eurem opozici i vlastní stranu;*
- 28. 11. – *Minimální mzda vyskočí příští rok na 14 600 korun;*
- 29. 11. – *Žalobci žádají nižší tresty za drogy, ministerstvo o tom nechce slyšet.*

Další zpravodajský žánr, který se vyskytoval v analyzovaném vzorku, je publicistický referát. Charakteristice žánru odpovídají tři texty na titulních stranách *Práva*, které se tematicky vztahují k událostem spjatým s uctěním památky zesnulého zpěváka Karla Gotta:

- 11. 10. – *Sbohem a díky, znělo u Žofína;*
- 12. 10. – *Loučení s úctou a dojetím;*
- 14. 10. – *Poslední sbohem.*

V *Mladé frontě DNES* jsme našli rovněž několik žánrově nezačlenitelných textů se znaky reportáže, které však nejsou založeny na podkladu referátu, nýbrž zprávy. Jako reportáž je podle nás žánrově zařaditelný text publikovaný dne 12. 10. s titulkem *Poslední sbohem*. V kompozici článku převažuje subjektivní přístup k události a zdůrazňování zajímavých aspektů, ale obsahuje i objektivizační komponenty.

5.2 Publicistické žánry

Přítomnost publicistických žánrů jsme v souvislosti s teoretickým východiskem této práce na titulních stranách deníků neočekávali, avšak také tyto texty tvoří menší část analyzovaného vzorku. Jedná se zejména o dvě reportáže, jež byly publikovány v *Mladé frontě DNES* a jejichž předměty jsou akce spjatá s rozloučením veřejnosti se zpěvákem Karlem Gottem a oslava výročí sametové revoluce:

- 14. 10. – *Modlitba za Mistra;*
- 18. 11. – *Děkujeme za svobodu.*

Další publicistický žánr, který je součástí analyzovaného vzorku, je úvaha, která byla zveřejněna v *Právu* dne 13. 11. s titulkem *Hrozí znehodnocení jedinečného areálu v srdci Starého Města*. Jedná se o vyjádření architekta k plánované stavbě v centru Prahy.

5.3 Žánrově nezačlenitelné texty

V rámci analýzy jsme našli články, které jednoznačně neodpovídají charakteristice žádného žánru.¹⁹⁹ Ve většině případů se jedná o texty, v jejichž kompozici se prolínají rysy zpravodajských žánrů s rysy publicistickými, přičemž poměr zpravodajství a publicistiky je různý, např. některé texty mají blízko ke zprávě, avšak je v nich obsažen také jeden rozsáhlejší příznakový úsek, zatímco v jiných textech příznakový postup prostupuje informační a věcný popisný v rozsahu celého textu.

Článků, v nichž se žánrové charakteristiky mísí, bylo nalezeno 25, 20 v *Mladé frontě DNES* a pět v *Právu*. Vzhledem k tomu, že tyto texty nejsou popsány v teoretické části práce, je k nim v následujícím výčtu připojena stručná charakteristika tématu a užitých slohových postupů. Pro větší přehlednost jsme se články pokusili na základě zobecnění zařadit do jednotlivých typů.

Zpráva + úvahový slohový postup

První typ tvoří texty, které kombinují zprávu a publicistiku v užším slova smyslu užitím úvahového slohového postupu.

Z *Mladé fronty DNES* bylo do této skupiny zařazeno šest textů:

23. 10. – *Volební revoluce: k urnám jen v pátek*

Článek tematizuje návrh na novelu volebního zákona. Jádrem článku tvoří informace, jež jsou v posledních třech odstavcích, a zejména sedmém odstavci, prokládány úvahovými úseky.

¹⁹⁹ Označení „žánrově nezačlenitelné texty“ je převzato od Jílka, který takto nazývá texty s neurčitou žánrovou příslušností. (Viz např. JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 65.)

30. 10. – *Opozice může dostat novou zbraň na ANO*

Článek informuje o možné změně volebního systému. Informační a úvahový slohový postup se prolínají v rozsahu celého textu. Hodnocení je přítomno již v titulku, který o aktuální události informuje jako o „nové zbrani“ proti hnutí ANO. V šestém odstavci je přítomen také výkladový slohový postup.

31. 10. – *Nepřiznali majetek: dvacet tisíc pokut*

Článek tematizuje konání sněmu, na němž starostové vyjednávají zrušení povinnosti podávat majetková přiznání. Text je primárně vystaven na informacích, je však uvozen úvahovou pasáží a obsahuje rovněž další náznaky hodnocení.

8. 11. – *Exekuce se zmírní*

K tomuto textu je uveden celý rozbor.

15. 11. – *Školáci z dobrých rodin na drogách*

Tématem článku je dopadení žáků, kteří užívají omamné látky. Jádro článku tvoří informace, jež se prolínají s úvahovým slohovým postupem. Text začíná užitím vyprávěcího slohového postupu, jehož prostřednictvím je nastíněn způsob, jímž se děti společně domlouvaly na užívání omamných látek.

19. 11. – *Parkovací ruleta*

Tento článek informuje o rozšíření modrých parkovacích zón v konkrétních městech, která byla navštívena redakcí. Je vystaven na informacích a úvahovém slohovém postupu, který je v textu užit za účelem poskytnout příjemcům doporučení v souvislosti s problematickou parkovací situací. V úvodu je přítomen náznak subjektivizovaného popisu.

V *Právu* se jedná o jeden text:

19. 10. – *Hledali účetní, dostali pokutu za diskriminaci mužů*

Text reaguje na pracovní inzerát, za který byla firmě udělena pokuta, neboť diskriminovala muže. V prvním odstavci je přítomen úvahový slohový postup, jehož prostřednictvím je tematizovaná událost uchopena jako rada pro zaměstnavatele. Dále je užit nepřiznakový informační slohový postup.

Zpráva + výkladový slohový postup

Druhý typ je kombinací zprávy a publicistiky v užším slova smyslu užitím výkladového slohového postupu. Tato kombinace byla nalezena v jednom textu z *Mladé fronty DNES*:

24. 10. – *Neočkujes? Zaplatíš léčbu*

Předmětem článku je ministerstvem zdravotnictví projednávaná povinnost hrazení léčby v případě, že dítě onemocní nemocí, na niž je rodiče odmítli očkovat. Článek obsahuje informace, příznaková je v něm, v poměru k celkové délce textu, rozsáhlá výkladová pasáž ve třetím a čtvrtém odstavci. V této části textu jsou porovnávány ceny za léčbu nemocí a očkování.

Zpráva + vyprávěcí slohový postup

Třetí typ se vztahuje ke kombinaci zprávy a publicistiky v užším slova smyslu užitím vyprávěcího slohového postupu.

Z *Práva* nebyl do této skupiny zařazen žádný text, v *Mladé frontě DNES* se jedná o pět textů:

15. 10. – *Lidi s Alzheimerem dramaticky přibývá*

Článek podává informace o zvyšujícím se počtu lidí trpících Alzheimerovou chorobou. Jádro textu tvoří informace. V prvním odstavci je obsažen vyprávěcí slohový postup, jehož užitím je téma uvedeno na zkušenosti člověka s takto nemocným rodičem.

18. 10. – „*Zvrhlého pána*“ *usvědčil počítač*

Článek podává nové informace o případu muže, který se dopustil trestného činu v souvislosti se sexuálním zneužíváním dětí po internetu. Kompozice článku je vystavěna na informacích. V posledních dvou odstavcích je přítomen vyprávěcí slohový postup, jehož užitím je ukázáno, jakým způsobem muž s dětmi komunikoval.

6. 11. – *Šmejdi na telefonu*

Článek tematizuje podvodnou televizní praktiku. V prvním odstavci jsou řazeny základní informace, za nimiž následuje rozvedení tématu na příkladu podvedené seniorky. Tato část textu je podána ve vyprávěcí linii.

22. 11. – *Můj soused vrah*

Tento článek podává informace o kriminalitě mezi lidmi, kteří žijí v sousedství. Informační úseky ve druhém, třetím a čtvrtém odstavci jsou doplněny o rozsáhlé vyprávěcí pasáže, na nichž jsou demonstrovány konkrétní případy agresivního chování mezi sousedy.

27. 11. – *Učitel – živý terč*

K tomuto textu je uveden celý rozbor.

Ostatní příznakové texty

Čtvrtý typ se vztahuje k ostatním textům se zpravodajskými rysy, v jejichž kompozici jsme našli užití příznakového slohového postupu nebo postupů. V *Mladé frontě DNES* jsou v této skupině zahrnuty zejména texty, v nichž jsou zpravodajské rysy doplněny o užití subjektivizovaného popisného slohového postupu, který je typický pro reportáž a reportáž:

1. 10. – *Roky nás mlátil*

Předmětem článku je chování problémového žáka. V úvodu je řazen subjektivizovaný popis jedné z potyček, již problémový žák vyvolal a kterou začala vyšetřovat policie. Jádrem sdělení jsou výpovědi spolužáků a učitele agresivního chlapce, jejichž prostřednictvím jsou tlumočeny informace o žákovi a jeho kázeňských problémech.

1. 11. – *Léčba rakoviny snadno a rychle*

Článek podává informace o setkání reportérů s léčitelem, který se v minulosti dopustil trestné činnosti. Většina textu je vystavěna na subjektivizovaném popisném postupu a náznacích vyprávění. V závěrečných dvou odstavcích je téma rozvíjeno prostřednictvím informačních úseků v podobě informací s rozsahem zprávy v základní podobě a citaci osoby, která má k události vztah.

23. 11. – *Tisíce lidí před prodejny: spacáky, deky i termosky s horkým čajem*²⁰⁰

Článek je vystavěn na informačním a subjektivizovaném popisném slohovém postupu. V závěru textu je však uvedeno, že sdělení nevychází ze skutečného stavu věcí. V souvislosti s tím jsou popisované úseky chápány jako fiktivní. Jedná se o reklamní sdělení, které se vztahuje k akci Black Friday.

5. 11. – *Stočit tachometr? Stačí hodina času*

Článek tematizuje zjišťování redakce deníku, zda automechanici dodržují zákon a nenabízí stáčení tachometrů ojetých vozidel. Jádro textu tvoří subjektivizovaný popis. V posledním odstavci je obsažen výkladový slohový postup.

Další dva texty z *Mladé fronty DNES*, které jsme do této skupiny zařadili, jsou ve větší míře vystavěny na vyprávěcím slohovém postupu, který je typický pro story:

8. 10. – *Zbraně pro Kima. Z Prahy do KLDK*

Tématem článku je nelegální činnost severokorejského agenta v České republice. V úvodu je obsaženo nastínění tématu prostřednictvím informačního postupu, za nímž následuje stručný úsek s životopisnými údaji o agentovi. Tyto informace jsou dále rozvíjeny vyprávěcím slohovým postupem, jehož prostřednictvím je dynamickou formou informováno o vyšetřování činnosti agenta zpravodajskou službou.

20. 11. – *Černý obchod s léky na předpis*

Článek tematizuje dopadení překupníka s léky. Je vystavěn na vyprávěcím slohovém postupu, jehož prostřednictvím jsou dynamicky podány informace o tom, jakým způsobem dopadený překupník s léky obchodoval. V menší míře jsou v textu obsaženy informace. V závěru je řazena rozšiřující informace s citací.

Poslední příznakový text z *Mladé fronty DNES*, který jsme do této skupiny zařadili, je vystavěn na referátu:

²⁰⁰ Článek do této skupiny zcela nepatří, neboť nejde o text se zpravodajskými rysy, ale o text reklamní, který má výraznou získávací funkci. Uvádíme jej zde s ohledem na přítomnost subjektivizovaného popisu.

26. 11. – *10 miliard přes J&T: Rusko, Česko, Karibik*

Článek tematizuje prověřování podezřelých bankovních transakcí. Jádrem článku je tvořeno nepříznačným popisným úsekem, jehož prostřednictvím je informováno o tom, jak podezřelé transakce probíhaly. Tento popis je na některých místech ohraničený náznaky úvahového postupu. V úvodu je naznačen také vyprávěcí slohový postup, jehož užití s jádrem sdělení příliš nesouvisí, spíše se jedná o „poutavou kulisu“. V závěru jsou řazeny rozšiřující informace.

Z deníku *Právo* jsme mezi ostatní příznakové texty zařadili jeden článek:

22. 11. – *Dalík si odkroutil trest v penzionu*

Předmětem článku jsou pochybnosti v souvislosti se zaměstnáním Marka Dalíka během plnění nepodmíněného trestu odnětí svobody. Text je vystavěn na informačním slohovém postupu. V první polovině textu jsou obsaženy náznaky úvahového a vyprávěcího slohového postupu.

Ostatní nepříznačové texty

Pátý typ zahrnuje ostatní texty, které nejsou vystavěny na příznakových slohových postupech. Jedná se o texty kombinující rysy zprávy, oznámení a referátu. Nalezen byl také jeden text s biografickým přesahem.²⁰¹

V *Mladé frontě DNES* se jedná o jeden text:

11. 10. – *Růže pro Mistra*

Článek tematizuje loučení veřejnosti se zpěvákem Karlem Gottem. Je rozdělen na tři části, v nichž jsou přítomny informace o nadcházející události, jež se týká uctění zpěvákovy památky, a věcný popis pietního místa.

²⁰¹ O biografii se Jílek zmiňuje v souvislosti s portrétem. Portrét vymezuje jako životopis osobnosti s přidaným hodnocením, životopisné údaje s čistě informativní funkcí poté označuje pojmem biografie. (JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 103.)

V *Právu* byly do této skupiny zařazeny tři texty:

7. 10. – *Zemřela Vlasta Chramostová*

Text informuje o úmrtí významné osobnosti a dále jsou v něm obsaženy biografické údaje o životě herečky. Životopisné informace nejsou prokládány hodnocením. Text je vystavěn na informačním a věcném popisném slohovém postupu.

10. 10. – *Turci udeřili na Kurdy*

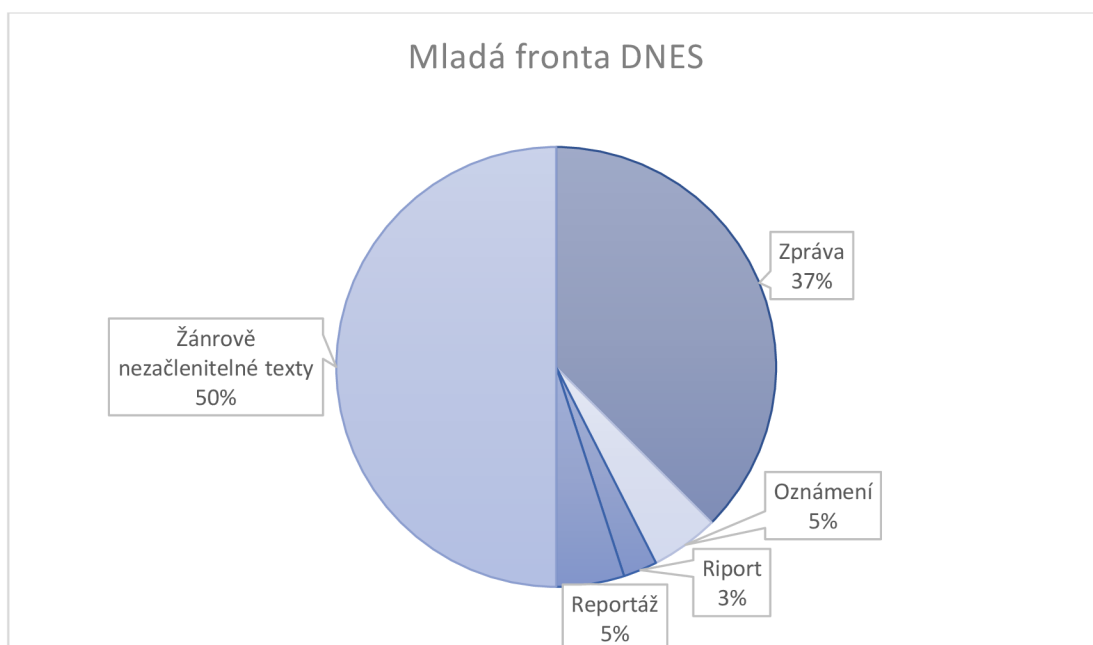
Tématem článku je vojenská operace. Téma je rozvíjeno užitím informačního slohového postupu, obsaženy jsou zde také rozsáhlejší popisné pasáže, které se vztahují k popisu místa, jež bylo operací zasaženo, a informacím o vývoji konfliktu.

27. 11. – *Druhého nejbohatšího Čecha začala prověřovat policie*

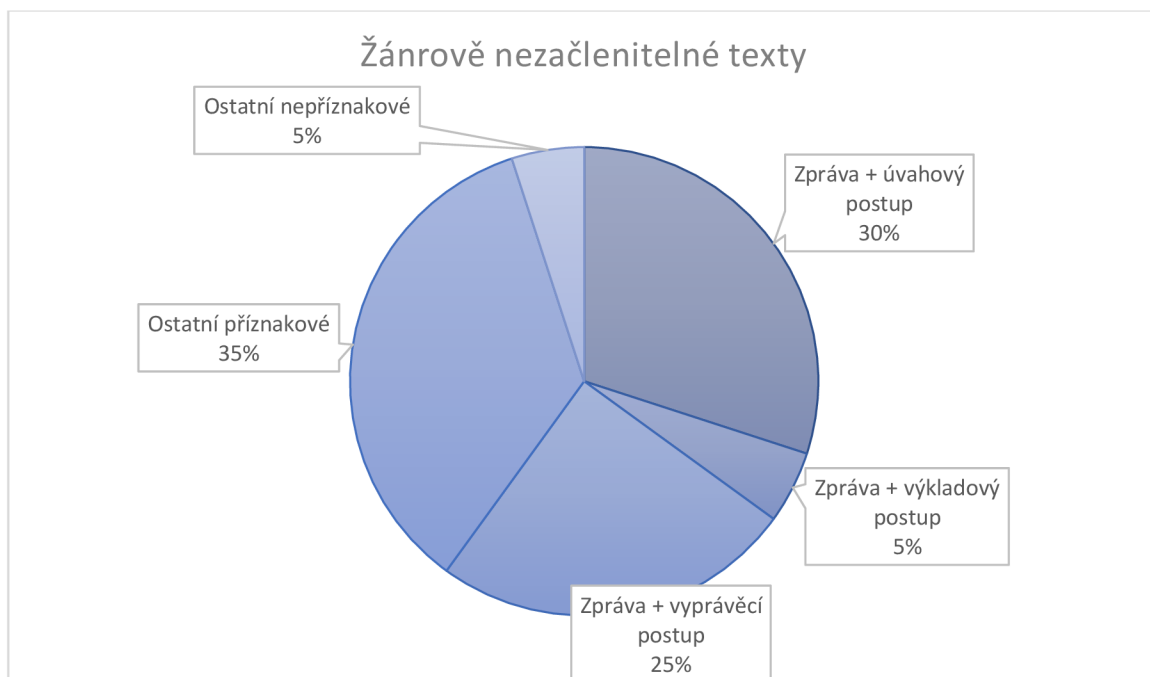
Článek tematizuje podání trestního oznámení na podnikatele Radovana Vítka. Dominantně se jedná o zprávu vystavěnou na informačním slohovém postupu. V závěru je užito věcného popisu, který z obsahového hlediska není ukončen a patrně se jedná o prostředek získání čtenáře pro přečtení článku uvnitř listu.

5.4 Dílčí závěr a srovnání deníků

S ohledem na provedené rozbor textů lze konstatovat, že analyzované texty na titulních stranách *Mladé fronty DNES* nemají čistě zpravodajskou funkci, jak bylo předpokládáno. Vedle nepříznakových zpravodajských textů bylo nalezeno také několik článků, které jsou, s ohledem na pojetí žánrů, z něhož je v této práci vycházeno, publicistické, popřípadě mají k publicistice v užším slova smyslu velmi blízko. Poměrně velké množství článků rovněž jednoznačně neodpovídalo charakteristice žádného z žánrů. Z těchto textů byla většina vystavěna na podkladu zprávy.

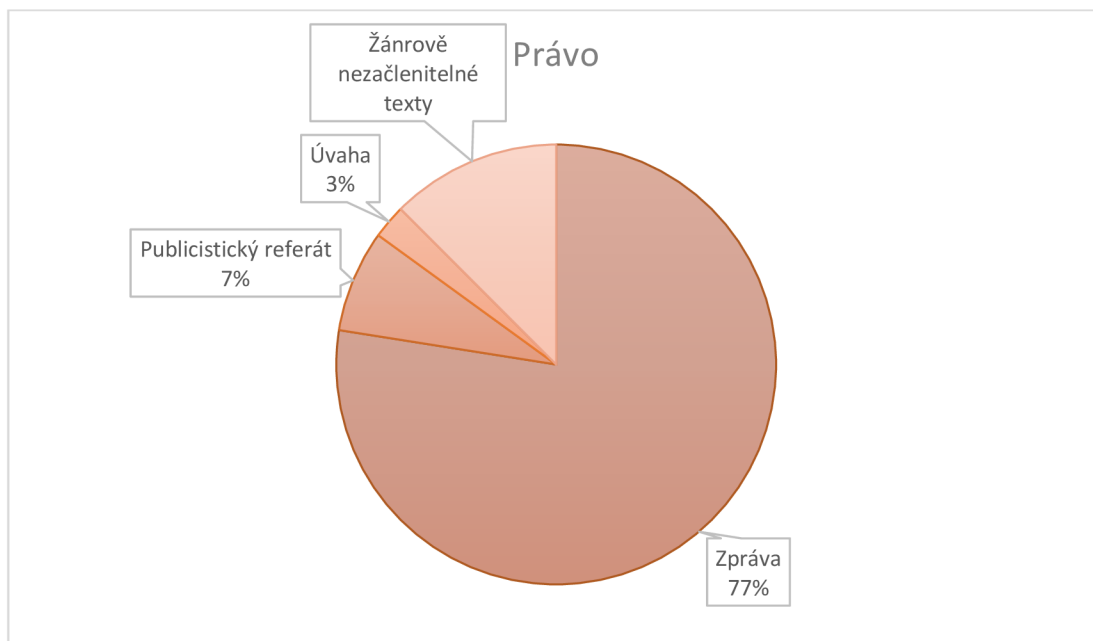

Graf 1: Procentuálně vyjádřený poměr zastoupení jednotlivých žánrů na titulních stranách *Mladé fronty DNES*

Graf 2: Procentuálně vyjádřený poměr zastoupení jednotlivých typů žánrově nezačlenitelných textů na titulních stranách *Mladé fronty DNES*

Na titulních stranách *Práva* většina článků odpovídala žánru zpráva. V menší míře se vyskytovaly publicistické referáty a žánrově nezačlenitelné texty. Nejproblematictější článkem, který se na titulních stranách objevil, je úvaha, která je textem publicistickým. Celkově ovšem bylo při zpracování hlavní události dne na titulní straně dominantně užito nepříznakových zpravodajských žánrů.

Graf 3: Procentuálně vyjádřený poměr zastoupení jednotlivých žánrů na titulních stranách *Práva*

Graf 4: Procentuálně vyjádřený poměr zastoupení jednotlivých typů žánrově nezačlenitelných textů na titulních stranách *Práva*

6 Slohové postupy

V rámci identifikace jednotlivých slohových postupů v textech bylo zjištěno, že mnoho z nich se vzájemně prolíná, a bylo tudíž nesnadné určit počet jejich výskytů v textech.²⁰² V této souvislosti byla věnována pozornost textům jako celku a záměrem bylo poukázat na to, které slohové postupy se na kompozici analyzovaných článků podílejí. Vzhledem k rozsahu práce je uvedeno vždy pouze několik příkladů z textů, jež jsou doplněny slovním komentářem.

6.1 Informační slohový postup

Informační slohový postup byl obsažen v 80 článcích.

V *Mladé frontě DNES* se ve větší míře vyskytuje v kompozici zpráv a většiny žánrově nezačlenitelných textů, v nichž se mísí prvky zprávy a jiných žánrů, obvykle publicistických. Příklady užití informačního postupu:

(1) *Silničních pirátů, kteří sedají za volant bez řidičáku – buď proto, že o něj kvůli přestupkům přišli, nebo ho dokonce nikdy nezískali, policie chytne každý rok na dva tisíce. Konkrétně minulý rok 2 072, o rok dřív ještě o 26 takových řidičů víc.* (13. 11. – *Vysoké tresty pro piráty bez řidičáku*)

Tato ukázka je druhým odstavcem zprávy, jejímž tématem je úmysl ministerstva dopravy zpřísnit tresty pro řidiče bez řidičského oprávnění. Jedná se o pozadí, které je řazeno před uvedením jádra sdělení, což pro psanou zprávu není typické.

(2) (...) *pokračuje muž, který byl v roce 2014 odsouzen k tříleté podmínce za to, že po zoufalých manželích požadoval peníze za léčbu ženiny rakoviny plic. Rodina z Havlíčkovodska mu naposílala 132 tisíc korun. Měla totiž strach, že Mistr Luka stopne léčbu a žena zemře. To se nakonec stejně stalo, rozsudku nad léčitelem se žena nedožila.* (1. 11. – *Léčba rakoviny snadno a rychle*)

²⁰² K tomuto prolínání dochází zejména v textech vystavěných na informacích a úvaze.

Uvedená pasáž je vzata z žánrově nezačlenitelného textu, který je dominantně vystavěn na subjektivizovaných popisných úsecích. V úryvku se k tomuto popisu připojují informace v rozsahu zprávy v základní podobě.

V *Právu* byl informační slohový postup identifikován ve všech textech. Příklady užití:

(1) *Proti předchozím rokům jde o nárůst, který ale zdaleka nedosáhl roku 2015, kdy Evropa zasáhla migrační krize. Tehdy policie při tranzitu za celý rok chytila téměř 3300 nelegálních migrantů.* (6. 11. – *Nelegální migrace do ČR roste*)

Tento úryvek je rozšiřující informací z druhé poloviny zprávy, jejímž předmětem je aktuální statistika migrantů v České republice.

(2) *Sobotní zádušní mši za Karla Gotta v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě končila Gottova píseň Už z hor zní zvon. Uzavřela sérii pietních akcí na rozloučenou s nezapomemutelným zpěvákem.* (14. 10. – *Poslední sbohem*)

Tento příklad je prvním odstavcem publicistického referátu. Jedná se o uvedení základních informací.

6.2 Věcný popisný slohový postup

Přítomnost věcné varianty popisného slohového postupu byla celkem identifikována ve 21 článcích.

V *Mladé frontě DNES* je věcný popis přítomen v čtrnácti článcích. Jedná se zejména o zprávy a žánrově nezačlenitelné texty, v nichž popis rozvíjí a doplňuje informační úseky.

(1) *Vládní poslanci včera prosadili přes odpor opozice takzvaný daňový balíček. Cesta k hlasování byla dlouhá, opozice projednávání protahovala, až vypršel předepsaný čas, a schůze musela být přerušena. Nakonec se však politici dohodli, že se k daním vrátí, a večer daňové zákony Sněmovnou prošly.* (7. 11. – *Zdraží pítí a tabák, zvýší se rodičovská*)

Tento příklad je součástí zprávy, jejímž tématem je zvýšení daní. Jádrem sdělení je v zde rozšířeno o stručný popis průběhu projednávání schválené změny v Poslanecké sněmovně.

(2) MF DNES mluvila s desítkou dětí, které popisovaly v podstatě to samé – bez jakéhokoliv důvodu je zbil. Ve škole to začalo fungovat tak, že Ondřej si kolem sebe vytvořil vlastní partu. Partu kluků, kteří mu raději poklonkovali, všude chodili s ním, a cokoliv rozhodl, udělali. (1. 10. – Roky nás mlátil)

Tento úryvek je vyjmut z žánrově nezačlenitelného textu. Začíná informací, která shrnuje výpovědi zúčastněných osob týkající se chování problémového žáka. Tato informace je následně stručně rozvíjena popisem.

V *Právu* byl věcný popisný postup rozeznán v sedmi člancích, přičemž ve větší míře byl užít v publicistických referátech. Příklady užití:

(1) Gottovu rakev do paláce Žofín přineslo ráno šest vojáků z Posádkového velitelství Praha Armády České republiky. Večer ji pak z pietního místa odnesli. U katafalku se po dvojicích střídalo osm vojáků. Dopolední směnu, ve které byly dvě ženy, vystřídala směna odpolední s jednou ženou mezi sedmi vojáky. Jejich místo bylo po stranách pódia. (12. 10. – Loučení s úctou a dojetím)

Tento úryvek je součástí publicistického referátu o rozloučení se zpěvákem Karlem Gottem. Jedná se o popis průběhu akce, obdobně jako ve druhém úryvku.

(2) Byly jich stovky, přesto nedocházelo k tlačenicím či vypjatým situacím, které by bylo třeba řešit například zásahem policie. Mnozí při přenosu plakali a řada z nich zůstala na místě ještě nějaký čas po skončení zádušní mše a vzpomínala na zesnulého zpěváka. (14. 10. – Poslední sbohem)

6.3 Nevěcný popisný slohový postup

Užití nevěcného, subjektivizovaného popisného slohového postupu bylo identifikováno v osmi textech, z nichž všechny byly publikovány v *Mladé frontě DNES*. Jedná se o reportáže a články žánrově nezačlenitelné. Příklady užití:

(1) *Třináctiletý Petr leží na zemi a o dva roky starší Ondřej do něj buší hlava nehlava. Na hlavu míří jedna tvrdá rána pěstí za druhou, pak přichází kop do břicha, do zad, šlápnutí na hlavu a nakonec, když zbitého chlapce postaví spolužáci na nohy, jej ještě kopne kolenem do břicha.* (1. 10. – *Roky nás mlátil*)

Tento úryvek je prvním odstavcem žánrově nezačlenitelného textu. Subjektivizovaný popis je zde, s ohledem na jeho umístění v kompozici textu, patrně užit k upoutání příjemce.

(2) *Většina přítomných fanoušků smuteční obřad prožívá stejně, jako by seděli v dřevěných lavicích katedrály. / Na pomezí stímu, který vrhá budova, v níž sídlí prezidentská kancelář, stojí nehybně s rukama sepnutýma pod bradou paní Ingrid. Dáma, která v pražské Panské ulici provozovala butik s vlastní módou, a Gottova manželka Ivana k ní chodila nakupovat.* (14. 10. – *Modlitba za Mistra*)

Uvedená pasáž je vyjmuta z reportážního textu. Konkrétně v tomto článku je formou subjektivizovaného popisu pojednáváno o průběhu zádušní mše Karla Gotta.

(3) *Kdy nejpozději musí řidič ráno přijet na vytížené pražské parkoviště P+R na Zličíně na konci dálnice D5, aby měl ještě jistotu, že se tam vejde? „V půl sedmé ráno,“ odpověděla nekompromisně hlídačka parkoviště reportérovi MF DNES.* (19. 11. – *Parkovací ruleta*)

Tento příklad je vyjmut z úvodu žánrově nezačlenitelného textu. Nevěcný popis je zde pouze naznačen, patrně v souvislosti se snahou získat si příjemce pro přečtení článku.

6.4 Vyprávěcí slohový postup

Vyprávěcí slohový postup je užit v kompozici jedenácti článků.

V *Mladé frontě DNES* se jedná o deset článků, jimiž jsou především texty žánrově nezačlenitelné, které jsou sestaveny na podkladu zprávy. V textech tohoto typu slouží vyprávěcí postup většinou k názornému představení a přiblížení tématu. Příklady užití:

(1) *Na problém narazí soutěžící hned v začátku, protože je těžké se do studia k moderátorům vůbec dovolat. To na vlastní kůži poznala i šedesátiletá Marie T. Při sledování televize ji zaujala soutěž, kdy měla z padesáti obrázků býků vybrat tři, které se liší. Rozdíl našla, jenže na druhé straně sluchátka nebyl nikdo, komu by správnou odpověď mohla říct. (6. 11. – Šmejdi na telefonu)*

Tato pasáž je vzata z žánrově nezačlenitelného textu. V textu následuje po uvedení základních informací.

(2) *Pětatřicetiletá Michaela Š. vešla do bytu v posledním patře Jaruškova domu v Brně – Králově Poli. Po chvíli se ale pohádala se sedmašedesátiletým důchodcem, který tu žil už roky sám. Zatím není jasné, kvůli čemu přišla ani proč se oba nepohodli, nicméně muž sáhl po nelegální pistoli, kterou měl doma, a namířil ji na Michaelu. Začala přetahovaná. Při tom vyšel výstřel a kulka zasáhla důchodce do nohy. Muž pistoli vytrhl a Michaelu zastřelil. Pak počkal na policisty, kterým řekl jediné – že ji plánoval zastřelit. (22. 11. – Můj soused vrah)*

Tento úryvek je rovněž součástí kompozice žánrově nezačlenitelného textu. Vyprávěcí postup je zde řazen v prvním odstavci textu, objevuje se však rovněž v dalších částech článku.

(3) *Komunikace, kterou BIS zachytila, nedávala příliš smysl. Diplomát používal šifry a náznaky. Důležité věci nikdy neřešil přes mobil. Přesto bylo důstojníkům BIS jasné, že jedno slovo z odposlechů má zvláštní význam. Zaznívalo jen ve zprávách z pražské ambasády na centrálu v Pchjongjangu. Bylo to slovo „krém“. (8. 10. – Zbraně pro Kima. Z Prahy do KLDR.)*

Také tento úryvek je také vzat z žánrově nezačlenitelného textu. Jedná se o dynamické ztvárnění události.

V *Právu* byl přítomen pouze jeden náznak vyprávěcího slohového postupu, a to v rámci žánrově nezačlenitelného textu. Jedná se o následující úryvek:

(1) *Poté, co na skutečnost upozornil portál aktuálně.cz, proměnil se penzion v nedobytnou pevnost. Uzamčená recepce, dvě telefonní čísla, na něž měli zájemci o ubytování volat, vyzváněla marmě. (22. 11. – Dalík si odkroutil trest v penzionu)*

6.5 Výkladový slohový postup

Výkladový slohový postup byl identifikován v šesti textech, z nichž všechny jsou z *Mladé fronty DNES*. Ve větší míře byl užit v jednom žánrově nezačlenitelném článku. Náznaky postupu byly poté nalezeny ve zprávách. Příklady užití:

(1) *V některých případech však i jen část nebudou malé peníze. Třeba léčba tetanu je velmi drahá, deset dní na umělé plicní ventilaci stojí dle lékařů asi 230 tisíc. Když se přičtou léky a péče o nemocného, vyjde tetanus na deset dní asi na tři sta tisíc. Následně pojišťovna platí i rehabilitaci, která je po prodělaném tetamu nutná. Kdyby totiž svaly ztuhly, nemocný by už nemusel chodit. (24. 10. – Neočkuješ? Zaplatíš léčbu)*

Tato pasáž je součástí jinak nepříznakového, zpravodajského textu, vzhledem k její rozsáhlosti v poměru k celkové délce článku ovšem text posouvá k analytickým žánrům.

(2) *Pokud by se tak stalo, mohly by si strany domloutvat předvolební koalice bez omezení. I kdyby ji tvořily třeba čtyři strany, stačilo by jim pro vstup do Sněmovny pouhých pět procent. Přičemž by v rámci volebního systému braly mnohem víc poslaneckých mandátů, než kdyby kandidovaly roztržštěně. (30. 10. – Opozice může dostat novou zbraň na ANO)*

Vybraný úryvek je rovněž součástí žánrově nezačlenitelného textu, v němž je užití výkladového postupu je kombinováno s postupy informačním a úvahovým.

(3) *Druhý požadavek, který se od Nového roku zpřísňuje, je na takzvanou neobnovitelnou primární energii. To znamená, kolik energie potřebujete pro provoz domu. Parametr se zpřísňuje asi o 15 procent. (21. 10. – Stavba rodinného domu se prodraží)*

Tento úryvek je vybrán ze zprávy. Jedná se o rozšiřující informaci, řazenou ve druhé polovině textu, která obsahuje také náznak výkladu. Ten je v tomto případě užít k vysvětlení jevu, o němž je informováno.

6.6 Úvahový slohový postup

Úvahový slohový postup se v analyzovaném vzorku vyskytoval poměrně často, ačkoli v mnoha případech se jedná pouze o náznaky. Celkem jsme postup identifikovali ve 26 člancích.

V Mladé frontě DNES je tento postup součástí kompozice čtrnácti článků, a to zejména textů žánrově nezačlenitelných. V náznacích byl rozlišen rovněž v některých zprávách.

(1) *Sněmovnou prošla reforma v prvním čtení, takže na ní budou poslanci ještě pracovat. Vlastně šlo o zákony dva, které prošly pár minut po sobě – vládní a pirátský. Teritorialita byla v tom pirátském, ale celkem radikální je i ten vládní. (8. 11. – Exekuce se zmírní)*

Tento úryvek je vyjmut z předposledního odstavce žánrově nezačlenitelného textu, v němž se prolínají informační a úvahové pasáže. Tento jev je přítomen rovněž v uvedeném příkladu.

(2) *V prosinci přibudou další tři parkoviště, dohromady dalších 200 míst. Kapka v moři modrých zón. / (...) V Plzni se doporučuje parkovací dům Rychtářka, který sice není zdarma jako plzeňská P+R, ale cena deset korun za hodinu je rozumná. (19. 11. – Parkovací ruleta)*

Také tento příklad tvoří kompozici žánrově nezačlenitelného textu. Úvahový postup zde doplňuje informace o stavu aktuální parkovací situace ve vybraných

městech. V této souvislosti je užít za účelem poradit příjemcům, kde lze výhodně parkovat.

(3) (...) *A pozor: nejde o děti z chudých rodin z ghett, které mezi drogami vyrůstají. Jde naopak o školáky, kteří mají dostatek kapesného, dobře se učí a prášky berou jen proto, aby v životě zažili pořádný „vír“.* (15. 11. – *Školáci z dobrých rodin na drogách*)

Tento úryvek je vyjmut z prvního odstavce žánrově nezačlenitelného textu. Jeho užití je patrně spjato se snahou zaujmout příjemce a získat si jej pro přečtení celého článku.

V *Právu* byl úvahový slohový postup identifikován ve dvanácti člancích. S výjimkou výskytů ve dvou žánrově nezačlenitelných textech a jednom čistě publicistickém článku se jedná téměř zpravidla o nepříliš rozsáhlé náznaky, které jsou součástí zpráv. Příklady užití:

(1) *Na jedné straně šťastné páry, kterým moderní medicína až zázračným způsobem pomohla k vytouženému miminku, na straně druhé tvrdý byznys se snahou o co nejvyšší zisk.* (1. 11. – *Byznys s umělým oplodněním: Češky prodávají vajíčka cizinkám*)

Tento příklad je první odstavec zprávy, která podává informace o datech z českých klinik, jež se zaměřují na umělé oplodnění. Jedná se o náznak úvahového slohového postupu, který je patrně užít za účelem získat si příjemce pro přečtení článku.

(2) *Na západě Evropy neexistuje, aby developer samostatně bez detailního projednání se státní správou vyzval k architektonické soutěži s nadějí hraničící s jistotou, že ji nakonec městská správa schválí. Lze čekat od architektů, že budou navrhovat funkci a business plán a podle toho dávat budovám charakter a formu?* (13. 11. – *Hrozí znehodnocení jedinečného areálu v srdci Starého Města*)

Tento příklad je vyjmut z čistě publicistického textu, jímž je úvaha. Předmětem článku je reakce na plánovanou výstavbu nové budovy v historickém centru Prahy. Tato skutečnost je v textu hodnocena z pohledu architekta, který má k události vztah.

(3) (...) argumentoval Dalík před soudem, rozhodujícím o jeho podmíněném propuštění. Omezen na svobodě jistě byl. Z věznice ale docházel do luxusního penzionu U Císaře Zikmunda v samém historickém centru Znojma. (22. 11. – Dalík si odkroutil trest v penzionu)

Tento příklad je součástí žánrově nezačlenitelného textu, který tematizuje pochybnosti ohledně zaměstnání Marka Dalíka, zatímco byl ve výkonu trestu ve věznici. V ukázce je obsažen autorův ironický komentář.

6.7 Dílčí závěr a srovnání deníků

	Mladá fronta DNES:	Právo:
Počet článků, v nichž je užit informační slohový postup:	40	40
Počet článků, v nichž je užit věcný popisný slohový postup:	14	7
Počet článků, v nichž je užit nevěcný popisný slohový postup:	8	0
Počet článků, v nichž je užit vyprávěcí slohový postup:	10	1
Počet článků, v nichž je užit výkladový slohový postup:	6	0
Počet článků, v nichž je užit úvahový slohový postup:	14	12
Celkový počet článků:	40	40

Tab. 6: Tabulka s přehledem množství textů, v nichž jsou užity jednotlivé slohové postupy

Užití slohových postupů je do značné míry spjato s žánrovým zařazením textů. V této souvislosti lze opět konstatovat, že kompozice článků v *Mladé frontě DNES* je rozmanitější a jsou v ní přítomny větší tendence k přesahu k publicistice v užším slova smyslu než v deníku *Právo*, v němž je majorita textů vystavěna na nepříznakovém informačním slohovém postupu. V obou denících se vyskytuje srovnatelné množství textů, v nichž je užit úvahového slohového postupu. Ve většině případů se však jedná o nepříliš rozsáhlé náznaky úvahy, které jsou součástí jinak nepříznakových zpravodajských textů. Ve větší míře je tohoto postupu užit v některých žánrově nezačlenitelných textech v *Mladé frontě DNES*. V *Právu* je na tomto postupu vystavěn zejména jeden čistě úvahový text.

7 Textové komponenty

V souvislosti se stanovenými cíli práce byla věnována pozornost jednak výskytu objektivizačních textových komponentů v kompozici textů, jednak tomu, zda jejich užití odpovídá zásadám informační kvality.

7.1 Uvedení základních informací

V *Mladé frontě DNES* je tento komponent obsažen ve 34 člancích. Příklady uvedení základních informací:

(1) *Pokud bude v Česku legalizována eutanazie, budou o ni moci požádat všichni občané zemí Evropské unie, kteří splní zákonem dané podmínky. Shodla se na tom v úterý pracovní skupina k návrhu zákona o eutanazii. (14. 11. – Eutanazie v Česku: pro lidi z celé EU)*

Tento úryvek je prvním odstavcem zprávy, která je sestavená podle modelu obrácené pyramidy. Jsou zde zodpovězeny všechny základní zpravodajské otázky.

(2) *Vražd, kdy se sousedé či přátelé promění v zabijáky, přibývá. Ročně se takových vražd stane v zemi okolo dvaceti, ještě před pěti lety to byla zhruba polovina. Úřady jsou zavaleny dalšími tisícovkami sousedských sporů, které často končí různými naschvály či střelbou. Sousedské spory jsou v Česku daleko větším nebezpečím než třeba terorismus. (22. 11. – Můj soused vrah)*

Tento příklad je součástí žánrově nezačlenitelného textu. Téma není reakcí na bezprostřední událost, na všechny zpravodajské otázky tedy nelze jednoznačně odpovědět.

V *Právu* bylo uvedení základních informací o tématu obsaženo ve 39 člancích. Příklady uvedení základních informací v jednotlivých textech:

(1) *Po patnácti letech má skončit ve funkci šéfkyně Okresního státního zastupitelství v Plzni Antonie Zelená. Nestane se tak dobrovolně. / O jejím nuceném odchodu včera rozhodla ministryně spravedlnosti Marie Benešová (za ANO). (8. 11. – Benešová odvolala šéfku plzeňských žalobců Zelenou)*

Tento úryvek je prvním odstavcem zprávy s kompozicí obrácené pyramidy. Jsou zde zodpovězeny všechny základní zpravodajské otázky. Komponent je rozložen do dvou úvodních odstavců.

(2) *Podle indexu společenského vývoje, který sestavuje společnost Deloitte ve spolupráci s organizací Social Progress Imperative, mají Češi v současnosti už 24. nejvyšší životní úroveň ze 146 hodnocených zemí. „Zatímco při vstupu do Evropské unie byla životní úroveň v ČR na 69 procentech průměru tehdejší unijní patnáctky, v roce 2017 se vyšplhala na 83 procent,“ uvedlo české zastoupení Evropské komise. (14. 11. – Od Listopadu vzrostla kupní síla v Česku o dvě třetiny)*

Tento příklad je rovněž vyjmut z kónicky sestavené zprávy. Uvedení základních informací je zde rozvíjeno citací.

V souvislosti s plněním požadavku objektivitě jsme našli několik potenciálně problematických jevů. Prvním z nich je absence uvedení základních informací. Ta se ovšem týká zejména publicistických textů, jejichž výskyt jsme na titulních stranách neočekávali, a žánrově nezačlenitelných textů s výraznými publicistickými rysy. V těchto typech textů jsou základní informace většinou podány subjektivizovanou formou.

Absenci uvedení základních informací jsme našli také ve zprávě v *Mladé frontě DNES*, v níž jsou základní informace uváděny postupně v několika odstavcích, a to na prostřednictvím lidsky jímavého příběhu:

Problémy s početím trápí stále více Čechů. (...) / Komplikace s početím dítěte má i třicetiletá Lenka Koudelová. Jenže v jejím případě za to může záhadná nemoc (...). / Důvodem byl syndrom polycystických ovarií neboli PCOS. (28. 11. – Ženy trápí záhadná nemoc)

Druhý jev, který se v kompozici textů opakoval, je odsouvání textového komponentu z prvního odstavce textu do dalších odstavců. V této souvislosti je několik zpravodajských textů uvozeno způsobem, který Bartošek vymezil jako typický pro publicistiku v užším slova smyslu. Objevují se např. kulisové úvody, které začínají scénou na upoutání příjemce, nebo dramatické, které začínají příběhem.²⁰³ Příklady takových úvodů jsme našli zejména v textech z *Mladé fronty DNES*:

(1) *Vasil Z. zaútočil v hádce na svou partnerku, se kterou žil roky. Pořezal ji nožem tak, že skončila v nemocnici a on následně ve vazbě za pokus o vraždu.*
(19. 10. – *Soud omylem pustil obviněného z vraždy*)

(2) *Bez řidičáku sedl za volant začátkem října čtyřiaadvacetiletý muž v Prostějově. Naboural dvě zaparkovaná auta a čtyři lidé skončili se zraněními v nemocnici. Jen pár dní před ním muž bez řidičského průkazu způsobil na Znojemsku nehodu pěti aut.*
(13. 11. – *Vysoké tresty pro piráty bez řidičáku*)

Oba uvedené příklady jsou vyjmuty ze zpráv.

Tento jev sám o sobě zpravodajskou normu neporušuje, neboť výše nastíněné typy úvodů jsou podány prostřednictvím užití nepříznakových slohových postupů. V několika člancích jsou ovšem základní informace uvedeny až v polovině textu, což může mít negativní vliv na srozumitelnost článku.

Kromě těchto typů úvodů, v nichž je užit nepříznakový informační slohový postup, byly v několika, zvláště žánrově nezačlenitelných, textech v prvním odstavci nalezeny rovněž příznakové úseky, za nimiž teprve následuje uvedení základních informací. Tato skutečnost je spjatá se třetím jevem, který byl v textech rozeznán, a tím je spojení je podání informací spjato s hodnocením.

²⁰³ DANĚŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997, s. 59–60.

Příklad z *Mladé fronty DNES*:

Dnes začíná sněm Sdružení místních samospráv, na kterém se pokusí starostové vyjednat se zástupkyní ministerstva spravedlnosti zrušení těchto přiznání, která odrazují lidi od vstupu do politiky. (...) (31. 10 – Nepřiznali majetek: dvacet tisíc pokut)

Tento úryvek je vyjmut z žánrově nezačlenitelného textu. Redaktor zde uvádí názor osoby, která má k události vztah a jež je následně citována, a prezentuje jej jako fakt. Jedná se o náznak úvahového postupu, který je podán v objektivizované formě.

Příklad z *Práva*:

Když nemůže dost platit radnice, pomůže stranická kasa. Piráti některým poradcům pražského primátora Zdeňka Hřiba, kteří jsou placeni magistrátem, posílají navíc peníze z partajního účtu. (23. 10. – Hřibovým poradcům připlácejí piráti statisíce)

Tento příklad je součástí zprávy. Hodnocení je přítomno v první větě.

Posledním potenciálně problematickým jevem, který byl v rámci této části analýzy nalezen, je absence odpovědí na všechny základní zpravodajské otázky. Nejčastěji se jedná o chybějící časový údaj nebo nedostatečnou konkretizaci místa. U všech článků však nebylo možné odpovědět na všechny základní zpravodajské otázky, neboť jejich předmětem nebyla reakce na bezprostřední událost.

7.2 Rozšiřující informace a pozadí

V *Mladé frontě DNES* jsou rozšiřující informace, pozadí nebo obojí součástí kompozice 33 textů. Příklady užití rozšiřujících informací a pozadí v textech:

(1) *Zpráva k zákonu argumentuje tím, že Česko je posledním státem v EU, kde se hlasuje ve dvou dnech. (23. 10. – Volební revoluce: k urnám jen v pátek)*

Tento úryvek je součástí žánrově nezačlenitelného textu. Jedná se o rozšiřující informaci s odpovědí na zpravodajskou otázku „proč“.

(2) *Na nebezpečí vapování a e-cigaret, z nichž se získává nikotin, před časem reagovaly americké úřady a v některých státech byl zaveden dočasný zákaz těchto produktů, dokud se neprokáže, že jsou zdravotně nezávadné. Dle dat Centra pro prevenci a kontrolu nemocí (CDC) bylo ve Spojených státech hlášeno už skoro 2 300 případů poškození plic spojených s e-cigaretami či vapováním a potvrzeno 47 úmrtí. (25. 11. – Riziko: Děti se učí „kouřit“ vitamíny)*

Tento úryvek je řazen na konci zprávy, jejímž sdělným jádrem je vyjádření nesouhlasného stanoviska lékařů k užívání inhalátorů dětmi. Jedná se o pozadí. V rámci uvedení širších souvislostí je událost dána do kontextu řešení problematiky v zahraničí.

V *Právu* je alespoň jeden z těchto komponentů přítomen v kompozici 36 textů. Příklady z textů:

(1) *„Dnešního dne jsem podepsala rozhodnutí o odvolání doktorky Zelené z funkce vedoucí státní zástupkyně. Důvodů je tam několik, mimo jiné neplnila pokyny nadřízeného. Celkem jde o čtyři okruhy, které nebudu blíže uvádět,“ řekla včera Právu Benešová. (8. 11. – Benešová odvolala šéfkou plzeňských žalobců Zelenou)*

Tento úryvek je součástí zprávy ve tvaru obrácené pyramidy. Obsahuje citaci zúčastněné osoby, v níž je, s ohledem na téma článku, jímž je odvolání žalobkyně z funkce, poskytnuta odpověď na otázku „proč“.

(2) Pekarová po zvolení požádala delegáty, aby jí do nového vedení zvolili ještě senátora Herberta Pavera, Pospíšila a dosluhujícího místopředsedu Marka Ženíška. Ale nepochodila, do předsednictva se dostal pouze Pavera (153 hlasů). (25. 11. – TOP 09 povede Pekarová)

Tento příklad je předposledním odstavcem zprávy ve tvaru obrácené pyramidy, jejímž tématem je zvolení političky Adamové Pekarové na post vedoucí strany TOP 09. Jedná se o pozadí, v němž je informováno o dalších výsledcích voleb politické strany.

Kromě absence řazení těchto komponentů v malém množství článků, k nimž patří buď publicistické texty typu reportáž nebo mozaikové zprávy, v nichž dílčí sdělení nejsou dále rozvíjena, jsme v souvislosti s užitím rozšiřujících informací ve vztahu k dodržení zpravodajské normy našli ještě jeden potenciálně problematický jev. Jedná se o případy, kdy je užití komponentu spjato s hodnocením.

Příklad z Mladé fronty DNES:

Peníze vláda potřebuje, aby příští rok nepřekročila naplánovaný deficit 40 miliard korun, což i kvůli zpomalujícímu ekonomickému růstu reálně hrozí. Poslanecká sněmovna zatím schválila základní parametry rozpočtu, jeho definitivní odhlasování se čeká nejdříve v prosinci. (7. 11. – Zdraží pití i tabák, zvýší se rodičovská)

Příklad z Práva:

Předseda ČSSD Jan Hamáček hovořil o plánu Lidový dům pronajmout už v listopadu loňského roku. / Jak ukazuje transparentní účet soc. dem., na zájem sponzorů se totiž spoléhat nemůže. Zatímco loni (...) (23. 11. – ČSSD se vypařili sponzoři)

7.3 Citace a parafráze

V souvislosti s citacemi a parafrázemi Jílek uvádí, že jsou jejich prostřednictvím fakta buď podána, nebo doložena, popřípadě slouží k uvedení opozitního názoru. Jílek poukazuje rovněž na problematičnost některých citací a parafrází z hlediska dodržení zásad informační kvality. Jedná se o citace a parafráze obecného či nejmenovaného původce a citace, jež jsou užity na podporu tvrzení.²⁰⁴

V rámci analýzy citací a parafrází byly textové komponenty rozděleny do několika kategorií. Jeden komponent mohl být zařazen do několika kategorií současně.

Citace a parafráze konkrétního původce

Do této kategorie byly zahrnuty všechny citace a parafráze konkrétního původce. Konkrétním původcem je většinou osoba, může se však jednat rovněž o instituci. Podle Jílka je v této souvislosti zřetelným institucionálním zdrojem např. konkrétní ministerstvo, agentura nebo městský úřad.²⁰⁵ Užití tohoto typu citací a parafrází většinou nevykazovalo potenciál porušení zpravodajské normy, pokud se zároveň nejednalo o citaci patřící do jiné kategorie.

	Mladá fronta DNES	Právo
Počet výskytů:	121	102

Tab. 7: Tabulka s přehledem užití citací a parafrází konkrétního původce

Příklady výskytů z *Mladé frontě DNES*:

(1) „*Tito lidé teď prakticky nebyli léčeni. Pro ně je to zázrak,*“ říká Petra Štrausová z *pacientské organizace Roska*. (22. 10. – *Nová šance pro těžce nemocné*)

(2) *Podle čerstvé analýzy databáze českých pneumoonkologů – LUCAS (LUng CAncer focuS) – pacienti s rakovinou plic začínají s léčbou v průměru po 26 dnech léčby, ale někdy až 43 dní po odhalení nemoci.* (4. 11. – *Na léčbu rakoviny plic se čeká měsíce*)

²⁰⁴ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 67–68.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 61.

Příklady výskytů v *Právu*:

(1) „Tomu číslu sto tisíc říkáme mírný odhad. Podle ekonomických expertů v Česku jde o půl milionu dětí ohrožených chudobou,“ upozorňuje Pavel Hanych, mluvčí Diakonie českobratrské církve evangelické. (7. 11. – Ve vyloučených lokalitách ohroženy chudobou statisíce dětí)

(2) (...) Vyplývá to z průzkumu České rady dětí a mládeže (ČRD M), který probíhal během loňských letních měsíců na vzorku téměř 1200 respondentů v rámci studie KATNAR Lifestyle 2018. (22. 10. – Mladí chtějí dobré pracovní podmínky, výdělek je méně důležitý)

Citace a parafráze obecného původce

Obecný původce je pojat jako blíže nespecifikovaný příslušník určité profese nebo blíže nespecifikovaná instituce. Jedná se o typ citace nebo parafráze, který podle Jílka vykazuje potenciál porušení zásad informační kvality.²⁰⁶

	Mladá fronta DNES	Právo
Počet výskytů:	8	2

Tab. 8: Tabulka s přehledem užití citací a parafrází obecného původce

Příklady výskytů v *Mladé frontě DNES*:

(1) Odborníci to označují za nekalou praxi. (6. 11. – Šmejdi na telefonu)

(2) Přitom jí podle výzkumů může trpět až šestina žen. (28. 11. – Ženy trápí záhadná nemoc)

(3) Jenže situace se má zhoršovat a dle odhadů by se počet nemocných mohl do roku 2050 zdvojnásobit. (15. 10. – Lidí s Alzheimerem dramaticky přibývá)

²⁰⁶ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 67.

Příklady výskytů z *Práva*:

(1) *Kritici ale připomněli, že o odkladu britského odchodu nerozhoduje on, ale členské státy.* (18. 10. – *Konečně! Dohoda o Brexitu hotová*)

(2) *Podle některých médií v té době už turečtí průzkumníci operovali v hloubi syrského území.* (10. 10. – *Turci udeřili na Kurdy*)

Citace a parafráze nejmenovaného původce

Podle Jílka je užití citací a parafrází nejmenovaného původce „záležitostí etiky novinářské práce (týká se zpravodajství i publicistiky), neboť vykazují potenciál umělého konstruování zdrojů a jejich užití pro podporu tvrzení, argumentačního řetězce.“²⁰⁷ Přestože Jílek pojímá vztah těchto citací a parafrází k informační kvalitě sdělení jako problematický, jejich přítomnost ve zpravodajských textech zcela nevyklučuje. Připouští, že v některých situacích je možné zdroj neuvádět, např. pokud by zveřejněním identity mohl být zdroj ohrožen. Nemělo by se však jednat o běžný postup.²⁰⁸

Do této kategorie byly zařazeny především citace a parafráze uvozené formulací typu „podle našich zdrojů“, popřípadě jiné citace a parafráze, u nichž není zdroj blíže určen a zároveň se nejedná o obecného původce. Přiřadili jsme zde rovněž citace a parafráze, v nichž jsou část jména nebo celé jméno původce zamlčeny a v textu nahrazeny iniciálovými zkratkami, neboť i v tomto případě je identita zdroje skryta.

	Mladá fronta DNES	Právo
Počet výskytů:	40	14

Tab. 9: Tabulka s přehledem užití citací a parafrází nejmenovaného původce

²⁰⁷ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 67.

²⁰⁸ Tamtéž.

Příklady výskytů v *Mladé frontě DNES*:

(1) *A soudě podle kuloárních informací mají hnutí STAN a ostatní menší strany velkou naději, že soud sčítací klauzuli zruší. (30. 10. – Opozice může dostat novou zbraň na ANO)*

(2) *„Téměř každý měsíc ale slyším, jak děti nadávají vulgárně učitelům. Vůl je dneska už skoro spisovné slovo, často čekám, kdy to přeroste a někdo z nás dostane od dětí facu,“ popisuje Jaroslav. (27. 11. – Učitel – živý terč)*

(3) *Počáteční scénáře byly skoro hororové. Předpovídaly třeba pro přechod Lanžhot směrem ze Slovenska frontu dlouhou 44 kilometrů. (29. 11. – Krizový stav na silnicích kvůli mýtu)*

Příklady výskytů z *Práva*:

(1) *Mluví-li se o statistikách lidí žijících na hranici chudoby, zmiňuje se 10 procent obyvatelstva a 100 tisíc českých dětí. (7. 11. – Ve vyloučených lokalitách ohroženy chudobou statisíce dětí)*

(2) *Podle informací Práva se Zeman zdráhá potvrdit nominaci Dorfla, protože preferuje jeho poraženého konkurenta ve výběrovém řízení, současného místopředsedu vrchního soudu Jana Sváčka, (...) (20. 11. – Zeman brzdí jmenování šéfa VS, ale Sváček funkci nechce)*

(3) *Na práci NCOZ bude podle informací Práva dohlížet žalobce Boris Havel z pražského vrchního zastupitelství. (27. 11. – Druhého nejbohatšího Čecha začala prověřovat policie)*

Citace a parafráze podporující tvrzení

Užití tohoto typu citací Jílek považuje za zásadní porušení informační kvality. V souvislosti s tímto stanoviskem uvádí: „Jde o postup, který je nepříznakový v rámci dílčí oblasti publicistické (v užším smyslu slova), ve zpravodajské dílčí oblasti se jedná o jeden ze základních mechanismů průniku persvaze do sdělení.“²⁰⁹

	Mladá fronta DNES	Právo
Počet výskytů:	7	3

Tab. 10: Tabulka s přehledem užití citací a parafrází na podporu tvrzení

Příklady výskytů v *Mladé frontě DNES*:

(1) *Není divu, že přerovský exekutor Lukáš Jícha, který nastoupil po „legendárním“ Tomáši Vránovi, zákony zkritizoval pár minut po schválení. Poukazuje hlavně na to, že dlužníci se stejně nezdržují ve svém trvalém bydlišti, které mají navíc dost často na radnici, takže nedává smysl organizovat exekuce teritoriálně podle adres dlužníků.* (8. 11. – Exekuce se zmírní)

(2) *Jediná dobrá zpráva je, že na jaře už budou dvě. „Na jaře 2020 předpokládáme zprovoznění P+R v Líšni u Zetoru,“ slibuje mluvčí brněnského magistrátu Filip Poňuchálek.* (19. 11. – Parkovací ruleta)

(3) *Překvapivá jsou jeho slova v tom, že na malé vesnici, kde učí, se všichni znají. „Zatím spoléháme na to, že když některé z dětí už překročí hranici, jdeme rovnou za rodiči,“ říká Jaroslav.* (27. 11. – Učitel – živý terč)

²⁰⁹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 68.

Příklady výskytů z *Práva*:

(1) *TOP 09 Markéta Pekarová Adamová ještě před svým zvolením vypustila dvě politické miny: v kandidátském projevu řekla, že její prioritou je (...) (26. 11. – Šéfkyně TOP 09 zaskočila s EET a eurem opozici i vlastní strami)*

(2) *Většina stran se též staví opatrně k přijetí eura, což je téma, které by dnes žádné straně volby nevyhrálo: například podle průzkumu CVVM z letošního května bylo 75 procent respondentů proti přijetí a jen 20 procent bylo pro. (26. 11. – Šéfkyně TOP 09 zaskočila s EET a eurem opozici i vlastní strami)*

(3) *To, co lze usoudit z mediální prezentace plánů nových majitelů hotelů, je v tomto smyslu nanejvýš znepokojivé. (13. 11. – Hrozí znehodnocení jedinečného areálu v srdci Starého Města²¹⁰)*

Citace a parafráze v subjektivizovaných úsecích

V rámci citací a parafrází jsme se pokusili rozlišit také citace, které jsou součástí subjektivizovaných popisných pasáží, popřípadě jejichž prostřednictvím je budováno vyprávění, neboť také tyto úseky jsou součástí analyzovaného vzorku. Jejich vyčlenění je považováno za opodstatněné v souvislosti s tím, že na rozdíl od citací a parafrází, které slouží k doložení nebo zprostředkování faktů, v užití těchto citací a parafrází se odráží také autorův subjektivní přístup k tématu a snaha o dynamizaci podávaných informací.

	Mladá fronta DNES	Právo
Počet výskytů:	31	0

Tab. 11: Tabulka s přehledem užití citací a parafrází, jež jsou řazeny v subjektivizovaných popisných úsecích nebo na nichž je budováno vyprávění

²¹⁰ Tento článek je publicistický, jedná se o úvahu. Zde tedy užití příznakové není.

Příklady výskytu citací a parafrází v subjektivizovaných popisných úsecích:

(1) „*Nejezte chilli, jezte zázvor. Nejezte čínské nudle, to je jako plast s bramborovým škrobem,*“ sype ze sebe rady. (1. 11. – *Léčba rakoviny snadno a rychle*)

(2) „*Takhle to tenkrát bylo, to je jenom jako,*“ vysvětluje jedna z maminek své dceři. (18. 11. – *Děkujeme za svobodu*)

Příklady citací, na nichž je budováno vyprávění, popřípadě náznaky vyprávění:

(1) „*Ritalin, deset tablet. Kdo se přidá?*“ ptá se čtrnáctiletý školák na sociální síti ostatních kamarádů. *Netrvá to ani pět minut a už se dohaduje místo a čas v Přerově.* (15. 11. – *Školáci z dobrých rodin na drogách*)

(2) „*Kolik ti je?*“ zněla první otázka. *A další už se točily kolem sexu. / (...) Zvrhlý pán letos v květnu chtěl víc. Hned navrhl: „Dovedeš si představit, že bychom se sešli?“ A pak to zas a znovu připomínal.* (18. 10. – „*Zvrhlého pána*“ usvědčil počítač)

7.4 Opozitní názory

V obou denících jsme identifikovali řazení opozitního názoru v pěti člancích. Ve většině textů však s ohledem na jejich téma není doplnění opozitního názoru potřeba.

Příklad z *Mladé fronty DNES*:

„Jsem proti zavedení eutanazie. Vidím v tom obrovská rizika, která zákon nedokáže uspokojivě vyřešit,“ řekl MF DNES například předseda poslaneckého klubu ČSSD Jan Chvojka. Ten se také staví proti myšlence, že by se Česká republika mohla stát továrnou na smrt pro občany jiných států Evropské unie. (14. 11. – Eutanazie v ČR: pro lidi z celé EU)

Tento úryvek je součástí zprávy o legalizaci eutanazie v České republice. Opozitní názor je řazen v posledním odstavci.

Příklad z *Práva*:

Odbory růst minimální mzdy vítají, měl podle nich být ale ještě vyšší. „Čeští zaměstnanci budou mít méně než slovenští. Na druhou stranu zvýšení vítáme. Je to signál, že vláda ekonomice důvěřuje,“ řekl předseda Českomoravské konfederace odborových svazů Josef Středula. (28. 11. – Minimální mzda vyskočí příští rok na 14 600 korun)

Tento úryvek je součástí zprávy, jejímž tématem je zvýšení minimální mzdy o částku, která byla kompromisem mezi vládou a odbory. Opozitní názor je řazen v posledním odstavci.

V malém množství textů řazení opozitního názoru chybí. Jedná se např. o jinak kónicky sestavený text, který byl publikován v *Právu* dne 20. 11. s titulkem *Zeman brzdí jmenování šéfa VS, ale Sváček funkci nechce*. Informace, které tento text podává, jsou totiž vystavěny na tvrzení nejmenovaného zdroje.

7.5 Střídání informací různých tematických úseků sdělení

Jílek poukazuje na skutečnost, že možným důsledkem užití tohoto prostředku je porušení tematicko-obsahové návaznosti výpovědi. V souvislosti s touto skutečností se může jednat o problematický jev.²¹¹

Střídání tematických úseků s informacemi nebo proložení jednoho tematického úseku jiným jsme našli ve 13 článcích v *Mladé frontě DNES* a v 15 článcích v *Právu*.

Příklad z *Mladé fronty DNES*:

Důvodem byl syndrom polycystických ovarií neboli PCOS. (...) „Myslela jsem si, že syndromem trpím. Lékařka mi ale řekla, že nejsem tlustá, a tahle diagnóza se mě tedy netýká.“ Lékařku vyměnila. (...) / PCOS může lékař odhalit, jenže o něm často nepřemýšlí, pokud pacientka netrpí některým z očividných příznaků. (28. 11. – Ženu trápí záhadná nemoc)

V tomto úryvku se střídá tematický úsek, v němž je popisována nemoc související s neplodností, s tematickým úsekem, jehož prostřednictvím je téma ukázáno na případu konkrétní pacientky.

Příklad z *Práva*:

Počet cizinců chycených při tranzitní migraci se proti loňsku zvýšil o čtvrtinu. Policie jich odhalila téměř dvě stě. (...) / Proti předchozím rokům jde o nárůst, který ale zdaleka nedosáhl roku 2015, kdy Evropu zasáhla migrační krize. (...) / (...) / Z chycených migrantů šlo nejčastěji o občany Afghánistánu, následovali lidé z Iráku, Sýrie, Íránu a Jemenu. / Proti migrační krizi se změnil způsob, jakým chtějí běženci přes Česko projet. (6. 11. – Nelegální migrace do ČR roste)

²¹¹ JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 64.

V tomto příkladu se prolíná tematický úsek o aktuální migraci cizinců do České republiky s tematickým úsekem, jehož předmětem je srovnání současné situace s migrační krizí v roce 2015.

Kromě prokládání informací různých tematických úseků se v souvislosti s prolínáním zpravodajství a publicistiky v některých textech objevují rovněž pasáže, v nichž dochází ke střídání nepříznakových a příznakových slohových postupů. Příkladem může být žánrově nezačlenitelný text s titulkem *Můj soused vrah*, který byl publikován dne 22. 11. na titulní straně *Mladé fronty DNES*. V tomto článku jsou informace ohraničeny rozsáhlými vyprávěcími úseky. Dalším příkladem je článek *Exekuce se zmírní*, který je rozebrán v další kapitole a v němž jsou informace prokládány užitím úvahového postupu.

7.6 Zprávy s kompozicí obrácené pyramidy

V *Mladé frontě DNES* jsou podle kompozice obrácené pyramidy sestaveny tři zprávy. Jedná se o tyto texty:

- 16. 10. – *Církev vyhrála;*
- 21. 10. – *Stavba rodinného domu se prodáží;*
- 14. 11. – *Eutanazie v Česku: pro lidi z celé EU.*

V *Právu* je zpráv sestavených podle kompozice obrácené pyramidy mnohem více, jedná se o 22 textů:

- 1. 10. – *TI podá podnět k přešetření rozhodnutí o Babišovi;*
- 2. 10. – *V ČR pracuje už 700 tisíc cizinců;*
- 8. 10. – *Komise k OKD chce dál stíhat Dlouhého, Bakalu i Pokorného;*
- 16. 10. – *Ústavní soud zrušil zdanění církevních restitucí;*
- 18. 10. – *Konečně! Dohoda o Brexitu hotová;*
- 21. 10. – *Policie sledovala 5512 linek, loni odhalila 1428 pachatelů;*
- 22. 10. – *Mladí chtějí dobré pracovní podmínky, výdělek je méně důležitý;*
- 23. 10. – *Hřibovým poradcům připlácejí piráti statisíce;*
- 24. 10. – *Policie zkoumá stovku otisků z obálek peněz od Rafaje;*
- 30. 10. – *Žalobce znovu otevřel případ smrti Jana Masaryka;*
- 31. 10. – *První záložák v Afgánistánu se osvědčil, armáda vyšle další;*

- 4. 11. – *Mužů je v Česku víc, ale jen ve věku do důchodu;*
- 6. 11. – *Nelegální migrace do ČR roste;*
- 8. 11. – *Benešová odvolala šéfkou plzeňských žalobců Zelenou;*
- 15. 11. – *Ministerstvo školství přestane dotovat přečpané třídy;*
- 18. 11. – *Čtvrt milionu bouřilo proti Babišovi;*
- 20. 11. – *Zeman brzdí jmenování šéfa VS, ale Sváček funkci nechce;*²¹²
- 21. 11. – *Město platí za Hřibovy poradce půl milionu. Nejvíce v historii;*
- 25. 11. – *TOP 09 povede Pekarová;*
- 26. 11. – *Šéfka TOP 09 zaskočila s EET a eurem opozici i vlastní stranu;*
- 28. 11. – *Minimální mzda vyskočí příští rok na 14 600 korun;*
- 29. 11. – *Žalobci žádají nižší tresty za drogy, ministerstvo o tom nechce slyšet.*

V rámci rozborů bylo v obou denících nalezeno rovněž malé množství zpráv s mozaikovou kompozicí, popřípadě prvky mozaikové kompozice, které byly kombinovány s rozšiřujícími informacemi. Příkladem mozaikové zprávy je např. text z *Práva*, který byl publikován dne 14. 11. s titulkem *Od listopadu vzrostla kupní síla v Česku o dvě třetiny*. Tato zpráva se skládá ze tří dílčích částí, které informují o vzrůstu životní úrovně v Česku, poklesu chudoby a vzrůstu mezd.

7.7 Dílčí závěr a srovnání deníků

Oba deníky v analyzovaných textech využívají hojně objektivizačních textových komponentů. V rámci analýzy bylo s ohledem na dodržení zásad informační kvality nalezeno několik potenciálně problematických jevů, jež se týkají zejména užití citací a parafrází, ale také prolínání objektivizovaných a subjektivizovaných částí textů. Větší modelovost kompozice byla v souvislosti s objektivizačními postupy zaznamenána v textech deníku *Právo*, v němž bylo nalezeno více zpráv sestavených podle modelu obrácené pyramidy než v deníku *Mladá fronta DNES*.

²¹² V tomto článku podle nás chybí řazení opozitního názoru. Viz výše.

8 Příklady rozborů

S ohledem na rozsah práce byly vybrány dva články z *Mladé fronty DNES* a dva články z *Práva*. Rozebírané články jsou součástí přílohy.

8.1 Rozbor č. 1

I Téma článku – zpravodajské otázky

Kdo?	poslanci
Co?	schválení dvou návrhů na novelu exekučního zákona
Kdy?	ve středu pozdě večer
Kde?	není uvedeno
Jak?	V článku je obsažen podrobný popis principu, na němž by novela zákona fungovala.
*Proč?	Redaktor dává přijetí nových zákonů do souvislosti s „ukončením éry velkých nelítostných exekutorských úřadů v čele s tím v Přerově.“

Tab. 12: První část analýzy přílohy I

Článek informuje o schválení nových exekučních zákonů. Odpovídá na základní i rozšiřující zpravodajské otázky, kromě místa, které v textu není explicitně uvedeno, avšak z kontextu vyplývá, že se jedná o Poslaneckou sněmovnu.

II Kompozice

Titulek	Hlavní titulek: <i>Exekuce se zmírní</i> Podtitulek: <i>Poslanci omezili byznys exekučních dravců. Dlužník zaplatí méně na nákladech</i>
1. odstavec	uvedení základních informací, přítomna je také úvaha
2.–4. odstavec	popis novely, přítomny jsou také náznaky úvahy a výkladu
5. odstavec	reakce osoby, která má k události vztah
6. odstavec	rozšiřující informace s úvahou a parafráze osoby, která má k události vztah
7. odstavec	rozšiřující informace s úvahou
8. odstavec	rozšiřující informace o dalším jednání o novele, parafráze a citace osob, které mají k události vztah

Tab. 13: Druhá část analýzy přílohy I

Kompozice textu začíná jako kónická zpráva, dále už však model obrácené pyramidy dodržen není. Rozšiřující informaci v sedmém odstavci nelze krátit, neboť je svým významem podstatná. Sděluje, že novela zákona teprve prošla prvním čtením v Poslanecké sněmovně, nikoli, že již došlo k definitivní úpravě legislativy. V rozporu s touto informací je formulace titulku a prvního odstavce, které novelu zákona prezentují jako již schválenou.

III Dodržení zpravodajské normy

<p>Citování:</p>
<p>S potenciálem porušení normy:</p>
<p>Parafráze nejmenovaného původce:</p>
<p>(1) <i>A podle zdroje MF DNES z ministerstva spravedlnosti se ministryně Marie Benešová jednání s Piráty nebrání.</i></p>
<p>Parafráze konkrétního původce podporující tvrzení:</p>
<p>(2) <i>Není divu, že přerovský exekutor Lukáš Jicha, který nastoupil po „legendárním“ Tomáši Vránovi, zákony zkritizoval pár minut po schválení. Poukazuje hlavně na to (...).</i></p>
<p>Citace obecného institucionálního původce:</p>
<p>(3) <i>Podle statistiky za rok 2018 je v exekuci 821 tisíc lidí, ale počet dlužníků pomalu klesá.</i></p>
<p>Bez potenciálu porušení normy:</p>
<p>Citace konkrétního původce:</p>
<p>(4) <i>„V tom zákoně jsou věci, které dokonce i nám přijdou jako příliš tvrdé vůči věřitelům,“ komentoval to včera Daniel Hůle z Člověka v tísní, který pomáhá sociálně slabým.</i></p>
<p>(5) <i>„Teď máme dohodu, že se všechny věci budou řešit pozměňovacími návrhy a nějak vylepšovat,“ komentoval včera hlasování poslanec ANO Patrik Nacher.</i></p>

Tab. 14: První část třetí části analýzy přílohy I

Slohové postupy:	
Informační slohový postup:	ano, je přítomen ve většině textu, avšak prostupují jej příznakové, úvahové pasáže
Popisný slohový postup:	ano, je přítomen v 2.–4. odstavci, v nichž je v bodech popsána novela zákona, popis však prostupují náznaky úvahy a výkladu
Vyprávěcí slohový postup:	ne
Výkladový slohový postup:	ano, náznak v rámci popisu novely zákona
Úvahový slohový postup:	ano, redaktorovy interpretace jsou přítomny v rozsahu celého textu a prolínají se s ostatními slohovými postupy

Tab. 15: Druhá část třetí části analýzy přílohy I

Z hlediska dodržení zásad informační kvality je v textu problematická přítomnost úvahového slohového postupu, který se prolíná s informacemi v rozsahu celého textu. Autor v textu používá hodnocení a nerozlišuje ověřené informace od svého názoru. Některá tvrzení, například o „legendárním“ exekutorovi Tomáši Vránovi, jsou navíc uváděna, aniž by byla upřesněna, což ztěžuje srozumitelnost článku.

S ohledem na požadavek objektivit je problematické rovněž sdělení podtitulku, které je v textu dále rozvíjeno v příznakových úvahových pasážích. Podtitulek obsahuje metonymii „byznys exekučních dravců“, přičemž toto pojmenování se vztahuje k exekutorům a nese negativní konotaci. S tímto hodnocením je v textu dále pracováno. V prvním odstavci je činnost exekutorských úřadů označena jako „nelítostná“. Ve druhém odstavci je poté uvedeno, že každý exekutorský úřad má svůj revír. Užitím obrazného vyjádření vzniká dojem, že exekutoři jsou dravci a dlužníci jsou jejich oběti. V šestém odstavci se autor odkazuje na činnost přerovského exekutora, přičemž tato jeho narážka není jednoznačná, protože v textu již není více rozvedena, ovšem sdělení v prvním odstavci poukazuje na to, že se v tomto případě opět jedná o negativní hodnocení exekutorů, zde konkrétního exekutora.

Text je problematický rovněž z hlediska užitých citací a parafrází, z nichž více než polovina má potenciál porušit zpravodajskou normu.

IV Závěr

1 Kompozice článku není vystavěna na prostředcích s potenciálem porušení zpravodajské normy:	ne
3.1 Informační slohový postup a věcný slohový postup jsou v kompozici článku dominantní:	ne
3.2 V článku nejsou obsaženy příznakové slohové postupy:	ne
3.3 V článku jsou přítomny citace/parafráze:	ano
3.4 Užití citace/parafráze nemají potenciál porušit zpravodajskou normu:	ne

Tab. 16: Čtvrtá část analýzy přílohy I

Text je žánrově nezačlenitelný. Jedná se o kombinaci zprávy a publicistiky v užším slova smyslu.

8. 2 Rozbor č. 2

I Téma článku – zpravodajské otázky

Kdo?	není určen ve smyslu původce děje, sdělení se vztahuje k žákům a pedagogům
Co?	stoupající agresivita žáků vůči pedagogům
Kdy?	dlouhodobě aktuální
Kde?	celá ČR, v článku jsou zmíněny základní školy v Kraslicích, na Sokolovsku a na Strakonicku
Jak?	Jak k agresivitě dětí dochází, je v textu rozvedeno na názorných příkladech.
Proč?	V citaci učitele je poukázáno na to, že děti jsou ve škole chráněny do té míry, že vůči kantorům ztrácí respekt.

Tab. 17: První část analýzy přílohy II

Tématem článku je problematika stupňující se agresivity dětí na základních školách vůči jejich pedagogům. Článek nepojednává o bezprostřední události, na všechny zpravodajské otázky proto nelze jednoznačně odpovědět.

II Kompozice

Titulek	Hlavní titulek: <i>Učitel – živý terč</i> Podtitulek: <i>Děti jsou agresivnější. Třetina škol hlásí urážky, čtyři procenta škol fyzický útok</i>
1. odstavec	obsahuje vyprávění, nastínění tématu
2. odstavec	uvedení základních informací o tématu na statistických údajích o verbálním a fyzickém napadení pedagogů žáky
3. odstavec	rozšiřující informace s citací osoby, která má k události vztah
4. odstavec	rozšiřující informace s citací osoby, která má k události vztah, úvahová pasáž
5. odstavec	úvahová pasáž, na niž navazují informace v rozsahu zprávy v základní podobě
6. odstavec	informace v rozsahu zprávy v základní podobě, náznak vyprávění

Tab. 18: Druhá část analýzy přílohy II

Kompozice textu je zčásti mozaiková, neboť téma je, spolu s rozšiřujícími informacemi, rozvíjeno prostřednictvím několika dílčích sdělení.

III Dodržení zpravodajské normy

<p>Citování:</p>
<p>S potenciálem porušení normy:</p>
<p>Citace nejmenovaného původce:</p>
<p>(1) <i>„Téměř každý měsíc ale slyším, jak děti nadávají vulgárně učitelům. Vůl je dneska už skoro spisovné slovo, často čekám, kdy to přeroste a někdo z nás dostane od dětí facku,“ popisuje Jaroslav.</i></p>
<p>Citace nejmenovaného původce podporující tvrzení:</p>
<p>(2) <i>„Překvapivá jsou jeho slova v tom, že na malé vesnici, kde učí, se všichni znají. „Zatím spoléháme na to, že když některé z dětí už překročí hranici, jdeme rovnou za rodiči je (...),“ říká Jaroslav.</i></p>
<p>Bez potenciálu porušení normy:</p>
<p>Parafráze instituce:</p>
<p>(3) <i>Sprosté nadávky či urážky zažili učitelé přesně na třetině škol, tedy v přepočtu kantorů z 1 385 škol po celé zemi. To, že děti učitelům nafackovaly, zbily je či jinak napadly, přiznává 4,4 procenta škol. A to je jen oficiální statistika České školní inspekce, většina kantorů takové ponížení vůbec nepřiznává.</i></p>

Tab. 19: První část třetí části analýzy přílohy II

<p>Slohové postupy:</p> <p>Informační: ano, je přítomen ve druhém až šestém odstavci, avšak prolíná se s úvahovým slohovým postupem a náznakem vyprávěcího</p> <p>Popisný: ne</p> <p>Vyprávěcí: ano, je přítomen v prvním odstavci a v náznaku v posledním odstavci</p> <p>Výkladový: ne</p> <p>Úvahový: ano, prolíná se s informačním slohovým postupem, zejména v pátém odstavci</p>
--

Tab. 20: Druhá část třetí části analýzy přílohy II

Kompozice textu je vystavěna jednak na nepříznačném informačním slohovém postupu, jednak na příznačném úvahovém a vyprávěcím slohovém postupu, jejichž užití je z hlediska zpravodajské normy problematické. Vyprávěcí slohový postup je řazen již v prvním odstavci textu, v němž je nastíněno téma článku na konkrétním příkladu dětské agrese vůči pedagogům. Další náznak vyprávěcího slohového postupu je přítomen v posledním odstavci, v němž se rovněž jedná o rozvíjení tématu na příkladu. Úvahový slohový postup a jeho náznaky se prolínají s informačním postupem ve většině textu, zejména v pátém odstavci, v němž redaktor pomocí spekulace zdůvodňuje příčiny podhlášenosti agresivního chování dětí ve školách a toto zdůvodnění připojuje ke konkrétnímu příkladu.

V celém textu je patrná snaha o dramatickou prezentaci tématu, na což poukazuje již samotný titulek, v němž je učitel přirovnán k živému terči.

Z hlediska užitých a citací a parafrází je problematická přítomnost citací, u nichž není uvedeno celé jméno citované osoby a rovněž přítomnost citace, která podporuje tvrzení.

IV Závěr

1 Kompozice článku není vystavěna na prostředcích s potenciálem porušení zpravodajské normy:	ne
3.1 Informační slohový postup a věcný slohový postup jsou v kompozici článku dominantní:	ne
3.2 V článku nejsou obsaženy příznakové slohové postupy:	ne
3.3 V článku jsou přítomny citace/parafráze:	ano
3.4 Užití citace/parafráze nemají potenciál porušit zpravodajskou normu:	ne

Tab. 21: Čtvrtá část analýzy přílohy II

Text je žánrově nezačlenitelný. Je založen na podkladu zprávy, způsobem zpracování se však blíží k publicistice.

8.3 Rozbor č. 3

I Téma článku – zpravodajské otázky

Kdo?	veřejnost
Co?	rozloučení veřejnosti s Karlem Gottem
Kdy?	včera
Kde?	na Žofíně
Jak?	V článku je podrobně popsáno, jak loučení se zpěvákem probíhalo.
Proč?	uctění památky zesnulého zpěváka

Tab. 22: První část analýzy přílohy III

Článek odpovídá na všechny zpravodajské otázky.

II Kompozice

Titulek	<i>Loučení s úctou a dojetím</i>
1. odstavec	uvedení základních informací
2. odstavec	parafráze, v níž je rozvíjena informace o návštěvnosti
3.–5. odstavec	popisné úseky, zejména popis pietního místa a podrobnosti spjaté s organizací
6.–8. odstavec	mezititulek: <i>Slzy v očích</i> popisné úseky, které se vztahují k průběhu události, s informacemi o návštěvnosti

Tab. 23: Druhá část analýzy přílohy III

Kompozice textu je vystavěna na věcném popisném slohovém postupu.

III Dodržení zpravodajské normy

<p>Citování:</p> <p>S potenciálem porušení normy:</p> <p>Parafráze nejmenovaného původce:</p> <p><i>(1) Podle pořadatelů mohlo do 22 hodin, kdy se uzavřel vstup na ostrov, přijít na třicet tisíc lidí.</i></p> <p style="text-align: center;">Slohové postupy:</p> <p>Informační: ano, zejména první dva odstavce a závěr</p> <p>Popisný: ano, většina textu je vystavěna na věcném popisu</p> <p>Vyprávěcí: ne</p> <p>Výkladový: ne</p> <p>Úvahový: ne</p>

Tab. 24: Třetí část analýzy přílohy III

Z hlediska užitých slohových postupů je text nepříznakový. Z hlediska dodržení zpravodajské normy je problematická přítomnost parafráze nejmenovaného původce.

IV Závěr

1 Kompozice článku není vystavěna na prostředcích s potenciálem porušení zpravodajské normy:	ne
3.1 Informační slohový postup a věcný slohový postup jsou v kompozici článku dominantní:	ano
3.2 V článku nejsou obsaženy příznakové slohové postupy:	ano
3.3 V článku jsou přítomny citace/parafráze	ano
3.4 Užití citace/parafráze nemají potenciál porušit zpravodajskou normu:	ne

Tab. 25: Čtvrtá část analýzy přílohy III

Text je publicistický referát.

8.4 Rozbor č. 4

I Téma článku – zpravodajské otázky

Kdo?	státní zástupce
Co?	nařízení otevření kauzy úmrtí československého ministra zahraničí Jana Masaryka
Kdy?	minulý týden
Kde?	v Praze
Jak?	Uvedeny různé souvislosti: případ bude řešen již poněkoliště, pomocí faktického prověřování (...)
Proč?	v textu je odkázáno na nedávno objevený zvukový záznam výpovědi policisty, který byl na místě nálezů Masarykova těla přítomen jako první

Tab. 26: První část analýzy přílohy IV

Článek odpovídá na základní i rozšiřující zpravodajské otázky.

II Kompozice

Titulek	<i>Žalobce znovu otevřel případ smrti Jana Masaryka</i>
1. odstavec	uvedení základních informací s parafrází osoby, která má k události vztah
2. odstavec	rozšiřující informace s odpovědí na zpravodajskou otázku „proč“
3. odstavec	rozšiřující informace s odpovědí na zpravodajskou otázku „jak“
4. odstavec	citace osoby, která má k události vztah, doplňuje informace z předchozích odstavců, ale novou informaci nepřináší
5. odstavec	navazuje na předchozí odstavec

Tab. 27: Druhá část analýzy přílohy IV

Článek má kónickou kompozici. V řazení informací je postupováno od nejdůležitějších a nových informací k informacím rozšiřujícím.

III Dodržení zpravodajské normy

<p>Citování:</p>
<p>Bez potenciálu porušení normy:</p>
<p>Citace a parafráze konkrétního původce:</p>
<p>(1) <i>Potvrzujeme, že minulý týden vydal státní zástupce pokyn policejnímu orgánu ÚDV, aby se nově se objevivšími tvrzeními zabýval ve vztahu k dosavadním skutkovým zjištěním a aby v této věci provedl další potřebné úkony trestního řízení.</i>“ sdělil včera Právu Muravský s tím, že jde fakticky o nařízení pokračovat v prověřování případu.</p>
<p>(2) <i>Muravský doplnil, že je to reakce státního zastupitelství na „publikovaná tvrzení poukazující na údajné nové poznatky týkající se okolností smrti Jana Masaryka z 10. března 1948“.</i></p>
<p>Slohové postupy:</p>
<p>Informační: ano, celý text</p>
<p>Popisný: ne</p>
<p>Vyprávěcí: ne</p>
<p>Výkladový: ne</p>
<p>Úvahový: ne</p>

Tab. 28: Třetí část analýzy přílohy IV

V článku je dodržena zpravodajská norma.

IV Závěr

1 Kompozice článku není vystavěna na prostředcích s potenciálem porušení zpravodajské normy:	ano
3.1 Informační slohový postup a věcný slohový postup jsou v kompozici článku dominantní:	ano
3.2 V článku nejsou obsaženy příznakové slohové postupy:	ano
3.3 V článku jsou přítomny citace/parafráze	ano
3.4 Užití citace/parafráze nemají potenciál porušit zpravodajskou normu:	ano
2 Kompozice článku je sestavena podle modelu obrácené pyramidy:	ano
2.1 V úvodu článku je shrnuto jádro sdělení:	ano
2.2 V kompozici jsou řazeny rozšiřující informace nebo pozadí, popřípadě obojí:	ano
2.3 Článek lze krátit od konce:	ano

Tab. 29: Čtvrtá část analýzy přílohy IV

Text je rozšířená zpráva s kompozicí obrácené pyramidy.

Závěr

V bakalářské práci jsme provedli žánrovou analýzu článků na titulních stranách celostátních deníků *Mladá fronta DNES* a *Právo* ve zvoleném období. Hlavním předpokladem, ze kterého jsme vycházeli, je tradiční pojetí titulní strany jako prostoru vyhrazeného zpravodajským žánrům.

Ke zpravodajským textům jsme přistupovali na základě jejich poplatnosti určitým normativním požadavkům, zejména požadavku objektivitu. K nutnosti stanovit si jedno hlavní hodnotící kritérium jsme dospěli studiem sekundární literatury, v níž jsou žurnalistické žánry vymezeny různě, s nejednoznačně definovanými hranicemi mezi dílčími částmi žurnalistiky. Tento přístup je zároveň spjat s aktuální problematikou, jíž je stírání hranic mezi zpravodajstvím a publicistikou a průnik publicistických funkcí do zpravodajských sdělení. V této souvislosti jsme vycházeli především z práce Viktora Jílka, který se textovou rovinou zpravodajských sdělení ve vztahu k dodržení požadavku objektivitu podrobně zabýval.

V teoretické části práce jsme nejdříve popsali žurnalistiku a její dílčí části, zejména zpravodajství a jeho spjatost s normativními požadavky. Ve druhé kapitole jsme následně vymezili žurnalistiku jako jeden z funkčních stylů současné české stylistiky. V poslední kapitole teoretické části jsme se věnovali popisu jednotlivých žánrů a slohových postupů.

V souvislosti se stanoveným teoretickým východiskem práce jsme si určili dílčí cíle, které kromě žánrového zařazení textů z analyzovaného vzorku spočívaly rovněž v popisu užitých slohových postupů a modelových textových komponentů, v nichž se odráží, v žurnalistické praxi zavedené, objektivizační postupy.

V rámci provedené analýzy jsme v obou denících dospěli k odlišným závěrům. V *Mladé frontě DNES* bylo vedle zpráv na titulních stranách nalezeno rovněž malé množství čistě publicistických textů, a to reportáží, jejichž přítomnost jsme na titulních stranách neočekávali. Polovinu analyzovaných textů jsme identifikovali jako texty žánrově nezačlenitelné. V těchto textech se totiž mísí rysy několika žánrů, obvykle dvou, z nichž ve značném množství textů je přítomna kombinace zpravodajských a publicistických rysů. V souvislosti s průnikem publicistiky jsme v kompozici textů identifikovali zejména úvahový a vyprávěcí slohový postup.

V *Právu* jsme většinu analyzovaných článků klasifikovali jako nepříznačkové zpravodajské texty. V této souvislosti odpovídala většina zkoumaných

textů charakteristice žánru zpráva, popřípadě publicistický referát, které jsou, s výjimkou výskytu několika náznaků užití úvahového postupu, vystavěny na nepříznakových slohových postupech. V menším množství se na titulních stranách deníků vyskytovaly texty žánrově nezačlenitelné, které ovšem, v porovnání s deníkem *Mladá fronta DNES*, byly ve většině případů vystavěny na kombinaci nepříznakových slohových postupů. V analyzovaném vzorku byl nalezen jeden čistě publicistický text, jímž je úvaha.

Kromě žánrů vystavěných na slohových postupech jsme se v teoretické části práce zabývali rovněž uplatňováním objektivizačních postupů v textech, které jsou spjaty s užitím specifických textových komponentů. V této souvislosti byla větší tendence k užívání těchto komponentů nalezena v textech z titulních stran deníku *Právo*. Většina těchto textů byly totiž zprávy sestavené podle modelu obrácené pyramidy, v němž se řazení objektivizačních prostředků ustálilo. V *Mladé frontě DNES* byly takové zprávy nalezeny pouze tři.

V rámci analýzy objektivizačních textových prostředků jsme se snažili poukázat na jevy, jež jsou v souvislosti s dodržáním požadavku objektivitě potenciálně problematické, neboť s uplatňováním objektivizačních postupů v textech není spjato pouze užití jednotlivých komponentů, ale i způsob, jímž jsou tyto prostředky v textu zapojeny. Problematické jevy jsme identifikovali zejména v souvislosti s užitím citací a parafrází, ale také prolínáním objektivizovaných a subjektivizovaných úseků v textech. Tento jev se týkal zejména článků žánrově nezačlenitelných.

Výsledky analýzy a její dílčí závěry tedy zcela nepotvrzují předpoklad, z něhož jsme vycházeli.

Anotace

Autor: Eva Letalová

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Název práce: Titulní strana tištěných deníků jako prostor vyhrazený zpravodajským žánrům

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Počet znaků: 144 514

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 20

Klíčová slova: zpravodajství, publicistika, zpráva, žánr, objektivita, titulní strana

Tato bakalářská práce je zaměřena na žánrovou analýzu vybraných textů publikovaných na titulních stranách současných celostátních deníků. U těchto textů bylo předpokládáno, že jsou zpravodajské a dodržují požadavek objektivity. Součástí teoretické části práce je charakteristika žurnalistiky, zpravodajství a publicistiky a jejich stylové vymezení. Hlavní pozornost je věnována zpravodajství a zpravodajskému stylu. Následující část práce se věnuje popisu jednotlivých žánrů a slohových postupů, na jejichž podkladu jsou žánry utvořeny. V praktické části práce je provedena analýza 80 textů z deníků *Mladá fronta DNES* a *Právo* z měsíců října a listopadu 2019. Tyto texty jsou žánrově zařazeny a popsány z hlediska užitých prostředků textové roviny, které jsou hodnoceny ve vztahu k dodržení zpravodajské normy.

Resumé

This bachelor thesis aimed to identify genres of the main articles published on the front page of printed journals during October and November 2019. The material for the analysis was collected from two current printed journals, which are *Mladá fronta DNES* and *Právo*. The theoretical basis of our work lies in the traditional concept of the front page as a space reserved for reporting genres.

We assumed that the articles would follow the principles that are related to reporting, especially the requirement for objectivity. The reason why we chose these criteria as a key factor is that currently there is no united concept of journalistic genres. This theoretical approach to reporting genres is also connected with the current issue, which is the blurring of the boundaries between reporting and journalistic genres. In connection with this approach we based the analysis on the work of Viktor Jílek.

In the theoretical part, we introduced and described the key concepts that relate to the topic of our work. Firstly, we wrote about journalism and its parts, especially reporting. In this part of the thesis, we also introduced objectivity and how it could be defined. Subsequently, we focused on describing journalism as a functional style. The last chapter of the theoretical part of this work was devoted to the description of reporting genres and stylistic procedures.

In connection with the established theoretical basis of the work, we determined the partial goals of the analysis. These consisted of the genre classification of the texts from the analyzed sample and the description of the used textual means that we found relevant.

We came to different conclusions in both journals. In addition to reports on the front pages in *Mladá fronta DNES*, we found two reportages whose presence we did not expect on the front pages. A half of the texts we analyzed were unclassifiable as these texts mix features of several genres, usually two. A combination of reporting and journalistic features is common in these texts. Concerning the journalistic features of the texts, we identified mainly signs of reflection and narration in the composition of the texts.

In *Právo*, we classified most of the analyzed articles as reporting genres. In this context, most of the examined texts corresponded to the characteristics of the genre of report or journalistic paper. Few articles were unclassifiable. However, most of these

texts were built on a combination of reporting genres. We also recognized one journalistic text, which was a reflection.

In addition to genre analysis, in the theoretical part of the work, we also dealt with the application of objectification procedures in texts that are associated with the use of modeling textual components. More of these components were found in *Právo*. As part of the analysis, we also tried to find out whether the components are used in a way that follows the principles related to reporting. We identified some potentially problematic features, especially in connection with the use of citations and paraphrases.

The results of the analysis and its partial conclusions, therefore, do not completely confirm the assumption on which we based this work.

Seznam sekundární literatury

- BARTOŠEK, Jaroslav. *Úvod do studia žurnalistiky*. 2. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001. ISBN 80-244-0235-1.
- BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. 1. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0020-8.
- BENEŠ, Martin. *Studie k moderní mluvnici češtiny*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3535-0.
- BURNS, Lynette Sheridane. *Žurnalistika*. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-871-6.
- ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. 1. Praha: Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.
- DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Academia, 1997.
- HAVRÁNEK, Bohuslav. *Studie o spisovném jazyce*. 1. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963.
- JÍLEK, Viktor a Božena BEDNAŘÍKOVÁ. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4896-1.
- JÍLEK, Viktor. *Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80-244-1246-2.
- JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2218-3.
- KESSELOVÁ, Jana, Mária IMRICHOVÁ a Martin OLOŠTIAK. *Registre jazyka a jazykovědy (II). Na počest' Daniely Slančovej*. Prešov: Prešovská univerzita, 2014. ISBN 978-80-555-1160-3.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.
- MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2979-4.
- MISTRÍK, Jozef. *Štylistika*. 3. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997. ISBN 80-08-02529-8.

- OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Slovník žurnalistiky*. 1. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.
- OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4612-1.
- REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-096-8.

Elektronické zdroje:

- BARTOŠEK, Jaroslav. Tlak profese – specifický faktor ovlivňující jazyk žurnalistiky. *Naše řeč* [online]. Copyright © 2011 [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7673>
- Etický kodex. *Syndikát novinářů ČR, z. s.* [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/eticky-kodex>

Seznam obrázků, grafů, tabulek a značek

Seznam obrázků

OBR. 1: SCHÉMA OBJEKTIVITY PODLE WESTERSTÅHLA S PŘIDANÝM PRVKEM INFORMATIVNOSTI	11
OBR. 2: MODEL KOMPOZICE OBRÁCENÉ PYRAMIDY ZNÁZORŇUJÍCÍ POSLOUPNOST INFORMACÍ S OHLEDEM NA JEJICH DŮLEŽITOST A NOVOST	30

Seznam grafů

GRAF 1: PROCENTUÁLNĚ VYJÁDŘENÝ POMĚR ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH ŽÁNŘŮ NA TITULNÍCH STRANÁCH MLADÉ FRONTY DNES.....	52
GRAF 2: PROCENTUÁLNĚ VYJÁDŘENÝ POMĚR ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH TYPŮ ŽÁNROVĚ NEZAČLENITELNÝCH TEXTŮ NA TITULNÍCH STRANÁCH MLADÉ FRONTY DNES	53
GRAF 3: PROCENTUÁLNĚ VYJÁDŘENÝ POMĚR ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH ŽÁNŘŮ NA TITULNÍCH STRANÁCH PRÁVA	53
GRAF 4: PROCENTUÁLNĚ VYJÁDŘENÝ POMĚR ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH TYPŮ ŽÁNROVĚ NEZAČLENITELNÝCH TEXTŮ NA TITULNÍCH STRANÁCH PRÁVA	54

Seznam tabulek

TAB. 1: PŘEHLED DNŮ, Z NICHŽ BYLY PUBLIKOVÁNY ANALYZOVANÉ ČLÁNKY	37
TAB. 2: SCHÉMA PRVNÍ ČÁSTI ANALÝZY	38
TAB. 3: SCHÉMA DRUHÉ ČÁSTI ANALÝZY	38
TAB. 4: SCHÉMA TŘETÍ ČÁSTI ANALÝZY	39
TAB. 5: SCHÉMA ČTVRTÉ ČÁSTI ANALÝZY.....	40
TAB. 6: TABULKA S PŘEHLEDEM MNOŽSTVÍ TEXTŮ, V NICHŽ JSOU UŽITY JEDNOTLIVÉ SLOHOVÉ POSTUPY.....	64
TAB. 8: TABULKA S PŘEHLEDEM UŽITÍ CITACÍ A PARAFRÁZÍ KONKRÉTNÍHO PŮVODCE	71
TAB. 9: TABULKA S PŘEHLEDEM UŽITÍ CITACÍ A PARAFRÁZÍ OBECNÉHO PŮVODCE	72
TAB. 10: TABULKA S PŘEHLEDEM UŽITÍ CITACÍ A PARAFRÁZÍ NEJMENOVANÉHO PŮVODCE	73
TAB. 11: TABULKA S PŘEHLEDEM UŽITÍ CITACÍ A PARAFRÁZÍ NA PODPORU TVRZENÍ	75
TAB. 12: TABULKA S PŘEHLEDEM UŽITÍ CITACÍ A PARAFRÁZÍ, JEŽ JSOU ŘAZENY V SUBJEKTIVIZOVANÝCH POPISNÝCH ÚSECÍCH NEBO NA NICHŽ JE BUDOVÁNO VYPRÁVĚNÍ	76
TAB. 13: PRVNÍ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY I	82
TAB. 14: DRUHÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY I	83
TAB. 15: PRVNÍ ČÁST TŘETÍ ČÁSTI ANALÝZY PŘÍLOHY I	84
TAB. 16: DRUHÁ ČÁST TŘETÍ ČÁSTI ANALÝZY PŘÍLOHY I	85
TAB. 17: ČTVRTÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY I	86
TAB. 18: PRVNÍ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY II	87
TAB. 19: DRUHÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY II	88
TAB. 20: PRVNÍ ČÁST TŘETÍ ČÁSTI ANALÝZY PŘÍLOHY II	89
TAB. 21: DRUHÁ ČÁST TŘETÍ ČÁSTI ANALÝZY PŘÍLOHY II	90
TAB. 22: ČTVRTÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY II	91
TAB. 23: PRVNÍ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY III	92
TAB. 24: DRUHÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY III	93
TAB. 25: TŘETÍ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY III	94
TAB. 26: ČTVRTÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY III	95
TAB. 27: PRVNÍ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY IV	96
TAB. 28: DRUHÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY IV	97
TAB. 29: TŘETÍ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY IV	98
TAB. 30: ČTVRTÁ ČÁST ANALÝZY PŘÍLOHY IV	99

Seznam značek

/ – oddělení odstavců

Seznam příloh

Příloha č. 1

8. 11. 2019 – *Mladá fronta DNES*:

Exekuce se zmírní

Poslanci omezili byznys exekučních dravců. Dlužník zaplatí méně na nákladech
PRAHA Poslanci ve středu pozdě večer schválili dva exekuční zákony, které mohou ukončit éru velkých nelítostných exekutorských úřadů v čele s tím v Přerově.

Nově by měl každý exekutorský úřad „revír“ omezený jen na jeden ze čtrnácti krajů. Říká se tomu „teritorialita“. Dlužník by měl přiděleného jednoho exekutora ze svého kraje. Když bude mít jen jednoho, zaplatí méně na nákladech.

Exekutora by vybíral počítač na soudu, ne věřitel jako dnes, který logicky hledá toho nejtvrďšího.

Do třetice, věřitel by platil na začátku celého procesu nevratnou zálohu téměř tři tisíce, aby si pořádně rozmyslel, jestli mu exekuce stojí za to. A konečně, marné, nevymahatelné exekuce by se automaticky po třech letech zastavily, což je naopak úleva pro exekutory.

„V tom zákoně jsou věci, které dokonce i nám přijdou jako příliš tvrdé vůči věřitelům,“ komentoval to včera Daniel Hůle z Člověka v tísni, který pomáhá sociálně slabým. Není divu, že přerovský exekutor Lukáš Jicha, který nastoupil po „legendárním“ Tomáši Vránovi, zákony zkritizoval pár minut po schválení. Poukazuje hlavně na to, že dlužníci se stejně nezdržují ve svém trvalém bydlišti, které mají navíc dost často na radnici, takže nedává smysl organizovat exekuce teritoriálně podle adres dlužníků.

Sněmovnou prošla reforma v prvním čtení, takže na ní budou poslanci ještě pracovat. Vlastně šlo o zákony dva, které prošly pár minut po sobě – vládní a pirátský.

Teritorialita byla v tom pirátském, ale celkem radikální je i ten vládní. A podle zdroje MF DNES z ministerstva spravedlnosti se ministryně Marie Benešová jednání s Piráty nebrání. „Teď máme dohodu, že se všechny věci budou řešit pozměňovacími návrhy a nějak vylepšovat,“ komentoval včera hlasování poslanec ANO Patrik Nacher. Podle statistiky za rok 2018 je v exekuci 821 tisíc lidí, ale počet dlužníků pomalu klesá.

Příloha č. 2

27. 11. 2019 – *Mladá fronta DNES*:

Učitel – živý terč

Děti jsou agresivnější. Třetina škol hlásí urážky, čtyři procenta škol fyzický útok
PRAHA Běžná hodina matematiky v malé škole v Kraslicích na Sokolovsku: zatímco kantor se snaží u tabule vysvětlovat novou látku, ve středu třídy hlučí několik třináctiletých chlapců. Smějou se, polohlasně na sebe pokřikují. Učitel už toho má dost a zamíří k lavici chlapce okřiknout. Jeden z nich se ale postaví a jednou ranou pěstí srazí učitele k zemi. Kantor končí v sanitce s pohmožděninami, bolestmi hlavy a podezřením na otřes mozku. Chlapec je problémový, již několikrát dostal kázeňské tresty za své chování a tentokrát už incident vyšetřuje i policie.

Jenže nejde o ojedinělý útok. Sprosté nadávky či urážky zažili učitelé přesně na třetině škol, tedy v přepočtu kantoři z 1 385 škol po celé zemi. To, že děti učitelům nafackovaly, zbily je či jinak napadly, přiznává 4,4 procenta škol. A to je jen oficiální statistika České školní inspekce, většina kantorů takové ponížení vůbec nepřiznává. Jaroslav T. učí na malé venkovské škole na Strakonicku bezmála třicet let. Hodiny, ve kterých zaslechne pošklebky dětí, nepočítá. „Téměř každý měsíc ale slyším, jak děti nadávají vulgárně učitelům. Vůl je dneska už skoro spisovné slovo, často čekám, kdy to přeroste a někdo z nás dostane od dětí facku,“ popisuje Jaroslav.

„Dítě je svaté, vinen je učitel“

Překvapivá jsou jeho slova v tom, že na malé vesnici, kde učí, se všichni znají. „Zatím spoléháme na to, že když některé z dětí už překročí hranici, jdeme rovnou za rodiči je upozornit, aby svému dítěti domluvili. Bohužel často místo tvrdé reakce přijde zpochybňování, že jejich dítě je svaté a určitě to všechno bylo jinak, než jak vypráví učitel. I na tak malé vsi, jakou jsme my,“ říká Jaroslav.

To je přesně důvod, proč se učitelé mnohdy s problémy ve třídách raději ani nesvěřují kolegům či vedení škol. Mají pocit, že ztratili autoritu a to, že si k nim děti dovolí vulgaritu, je jejich prohra. Jako v případě z roku 2016, kdy několik studentů průmyslové školy Na Třebešíně v Praze šikanovalo, pronásledovalo či zamykalo ve třídě svou učitelku. Ta nakonec šikanu a nadávky neunesla, zkolabovala a zemřela. Policie následně tři studenty obvinila, ale kvůli věku žádný trest nepadl, byli jen vyloučeni ze školy.

Agrese vůči učitelům se přitom nedopouští jen chlapci. Letos v květnu například šestáčka ze základní školy v Bílině na severu Čech vrazila facku učiteli. Když při hodině procházel okolo její lavice, vstala, zatukala mu na rameno, a jak se otočil, vlepila mu ji plnou silou.

Příloha č. 3

12. 10. 2019 – *Právo*:

Loučení s úctou a dojetím

Na rozloučení veřejnosti se zesnulým zpěvákem Karlem Gottem dorazily včera do paláce Žofín na pražském Slovanském ostrově desetitisíce lidí. Proběhlo s velkou úctou a často neskrývaným dojetím.

Podle pořadatelů mohlo do 22 hodin, kdy se uzavřel vstup na ostrov, přijít na třicet tisíc lidí.

Gottovu rakev do paláce Žofín přineslo ráno šest vojáků z Posádkového velitelství Praha Armády České republiky. Večer ji pak z pietního místa odnesli. U katafalku se po dvojicích střídalo osm vojáků. Dopolední směnu, ve které byly dvě ženy, vystřídala směna odpolední s jednou ženou mezi sedmi vojáky. Jejich místo bylo po stranách pódia.

Velký sál Žofína byl veřejnosti zpřístupněn v osm hodin ráno. Rakev s ostatky, k níž postupně lidé přicházeli a pokládali květiny, byla umístěna ve velkém sále v prvním patře na pódiu. Na něm bylo také srdce z růží, květinový houslový klíč a česká vlajka. Nad rakví byla velká Gottova fotografie. Další visely nad schody při příchodu do sálu a také v menším sále, přes který lidé odcházeli. Po celý den zněly na celém ostrově z reproduktorů Gottovy písničky a mnozí lidé si je ve smutku potichu zpívaly se svým idolem.

Slzy v očích

Ti, kteří do sálu vešli v osm hodin ráno první, čekali venku od večera předcházejícího dne. Mnozí příchozí měli slzy v očích a kolem rakve s ostatky procházeli pomalým tempem, objali se s přáteli či před ní poklekli a tiše se se zpěvákem loučili. Řada z nich k ní pak položila květiny.

Přesto lidé sálem procházeli plynule a nedocházelo k žádným zásadním zpomalením plynulého tempa. Do půl dvanácté se Gottovi poklonilo 6400 fanoušků, do čtrnácti hodin jich bylo 14 tisíc, do sedmnácti 23 tisíc. Pořadatelé odhadli, že se do dvaadvacáté hodiny přijde se zpěvákem rozloučit kolem třiceti tisíc lidí.

Zatímco ráno se fronta před Slovanským ostrovem táhla přes most Legií až na Janáčkovu nábřeží na Smíchově, kolem poledne končila na mostě. Postupem času však opět narůstala, na rozloučení totiž začali přicházet lidé, kteří končili své pracovní povinnosti.

Příloha č. 4

30. 10. 2019 – *Právo*:

Žalobce znovu otevřel případ smrti Jana Masaryka

Státní zástupce minulý týden nařídil znovu otevřít kauzu úmrtí československého ministra zahraničí Jana Masaryka (61) z března 1948. Právu to včera řekl sám dozorový žalobce případu Michal Muravský z Městského státního zastupitelství v Praze.

Důvodem je nedávno objevený zvukový záznam výpovědi policisty, který byl první na místě nálezů Masarykova těla.

Případ tedy začne již poněkoličtější řešit specializovaný Úřad pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) patřící pod policii.

„Potvrzujeme, že minulý týden vydal státní zástupce pokyn policejnímu orgánu ÚDV, aby se nově se objevivšími tvrzeními zabýval ve vztahu k dosavadním skutkovým zjištěním a aby v této věci provedl další potřebné úkony trestního řízení.“ sdělil včera Právu Muravský s tím, že jde fakticky o nařízení pokračovat v prověřování případu.

Muravský doplnil, že je to reakce státního zastupitelství na „publikovaná tvrzení poukazující na údajné nové poznatky týkající se okolností smrti Jana Masaryka z 10. března 1948“.

